

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

ANALÝZA AKTIVITY JAPONSKÉ SOCIALISTICKÉ STRANY MEZI LETY 1986

A 1996

ANALYSIS OF THE JAPANESE SOCIALIST PARTY'S ACTIVITY BETWEEN THE

YEARS 1986 AND 1996

OLOMOUC 2024, ADAM SOMMER

VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Anotace

Jméno autora: Adam Sommer

Jméno vedoucí práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

Název práce: Analýza aktivity Japonské socialistické strany mezi lety 1986 a 1996

Název fakulty, katedry: Filozofická fakulta, Katedra asijských studií

Počet stran: 77

Počet znaků včetně mezer: 148 566

Počet titulů použité literatury: 64

Klíčová slova: japonská politika, Japonská socialistická strana, Tomiichi Murajama, Takako Doi, politika

Práce se zabývá vývojem Japonské socialistické strany (JSS), která představovala jednu z klíčových levicových politických sil v Japonsku v průběhu 20. století. Práce se nejprve věnuje vývoji strany a její ideologie od vzniku v roce 1945 až po rok 1986, kdy začala názorová transformace JSS pod vedením předsedkyně a zároveň první ženy v čele politické strany Takako Doi a druhého socialistického předsedy vlády Tomiichiho Murajamy. Hlavním cílem této práce je analýza aktivity Japonské socialistické strany mezi lety 1986 a 1996, kdy došlo k zásadním změnám ve stranické ideologii. Práce také analyzuje politická rozhodnutí, která stála za pádem Murajamovy koaliční vlády.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat své vedoucí práce Mgr. Sylvě Martináskové, Ph.D. za ochotu, trpělivost a cenné rady při vedení mé magisterské diplomové práce.

Adam Sommer

Obsah

EDIČNÍ POZNÁMKA	4
ÚVOD	5
1 VZNIK JAPONSKÉ SOCIALISTICKÉ STRANY A PRVNÍ POVÁLEČNÉ VOLBY 1946.....	7
1.1 NOVÁ ÚSTAVA A DRUHÉ POVÁLEČNÉ VOLBY V ROCE 1947	8
1.2 KATAJAMŮV KABINET	9
1.3 VOLBY V ROCE 1949	10
1.4 ROZŠTĚPENÍ SOCIALISTICKÉ STRANY V ROCE 1951 A VOLBY V ROCE 1952	11
1.5 VOLBY V ROCE 1953	12
2 JAPONSKÁ SOCIALISTICKÁ STRANA JAKOŽTO NEJSILNĚJŠÍ OPOZIČNÍ STRANA	14
2.1 VOLBY 1955.....	14
2.2 SJEDNOCENÍ SOCIALISTŮ A VZNIK LIBERÁLNĚ–DEMOKRATICKÉ STRANY.....	15
2.3 POLITICKÁ SITUACE V ROCE 1960	16
2.3.1 <i>Vznik Demokratické socialistické strany (DSS)</i>	<i>16</i>
2.3.2 <i>Protesty spojené s revizí Smlouvy o vzájemné bezpečnosti</i>	<i>17</i>
2.3.3 <i>Atentát na předsedu JSS Inedžiróa Asanumu a volby 1960.....</i>	<i>18</i>
2.4 POLITICKÁ SITUACE MEZI LETY 1961 A 1970	19
2.4.1 <i>Pokus o strukturální reformu JSS</i>	<i>19</i>
2.4.2 <i>Volby v roce 1963 a následný nástup nového vedení JSS.....</i>	<i>20</i>
2.4.3 <i>Volby 1967.....</i>	<i>21</i>
2.4.4 <i>Volby 1969 a výrazný propad JSS.....</i>	<i>22</i>
2.4.5 <i>Příčiny volebního neúspěchu</i>	<i>23</i>
2.5 POLITICKÁ SITUACE V 70. LETECH	24
2.5.1 <i>Navrácení Okinawy</i>	<i>24</i>
2.5.2 <i>Japonské vztahy s ČLR.....</i>	<i>25</i>
2.5.3 <i>Volby 1972.....</i>	<i>27</i>
2.5.4 <i>Vztahy mezi JSS a ČLR.....</i>	<i>28</i>
2.5.5 <i>Socialistické vnitrostranické rozepře.....</i>	<i>28</i>
2.5.6 <i>Volby 1976.....</i>	<i>29</i>
2.5.7 <i>Změny ve vedení JSS</i>	<i>31</i>
2.5.8 <i>Volby 1979.....</i>	<i>33</i>
2.6 VÝVOJ POLITICKÉ SITUACE MEZI LETY 1980 A 1992	34
2.6.1 <i>Volby 1980.....</i>	<i>34</i>
2.6.2 <i>Volby 1983.....</i>	<i>36</i>
2.6.3 <i>Japonsko za premiéra Nakasoneho do roku 1986</i>	<i>37</i>

2.6.4	<i>Volby v roce 1986</i>	39
2.6.5	<i>První žena ve vedení JSS</i>	40
2.6.6	<i>Politická situace do roku 1989</i>	42
2.6.7	<i>Volby v roce 1990</i>	44
2.6.8	<i>Vývoj politické situace v letech 1990–1992</i>	45
3	JAPONSKÁ SOCIALISTICKÁ STRANA V NOVÉM POLITICKÉM SYSTÉMU OD ROKU 1993	48
3.1	PŘELOMOVÝ ROK 1993.....	48
3.1.1	<i>Volby 1993 a nová koaliční vláda</i>	49
3.1.2	<i>Koaliční kabinet Hosokawy a Haty</i>	50
3.2	POLITIKA KOALIČNÍ VLÁDY VEDENÉ TOMIIČIM MURAJAMOU MEZI LETY 1994–1996.....	53
3.2.1	<i>Murajamův kabinet</i>	53
3.2.2	<i>Domácí politika</i>	54
3.2.3	<i>Zahraniční politika</i>	56
3.3	UDÁLOSTI ROKU 1995 A ROZPUŠTĚNÍ MURAJAMOVA KABINETU.....	57
3.3.1	<i>Zemětřesení v Kóbe</i>	57
3.3.2	<i>Sarinový útok v tokijském metru</i>	59
3.3.3	<i>Zbytek roku 1995 a Murajamova rezignace v roce 1996</i>	60
	ZÁVĚR	63
	RESUMÉ	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	PUBLIKACE	67
	INTERNETOVÉ ZDROJE	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Volby 1946.....	8
Tabulka 2 – Volby 1947.....	9
Tabulka 3 – Volby 1949.....	11
Tabulka 4 – Volby 1952.....	12
Tabulka 5 – Volby 1953.....	13
Tabulka 6 – Volby 1955.....	14
Tabulka 7 – Volby 1958.....	16
Tabulka 8 – Volby 1960.....	19
Tabulka 9 – Volby 1963.....	21
Tabulka 10 – Volby 1967.....	22
Tabulka 11 – Volby 1969.....	23
Tabulka 12 – Volby 1972.....	28
Tabulka 13 – Volby 1976.....	31
Tabulka 14 – Volby 1979.....	34
Tabulka 15 – Volby 1980.....	36
Tabulka 16 – Volby 1983.....	37
Tabulka 17 – Volby 1986.....	40
Tabulka 18 – Volby 1990.....	45
Tabulka 19 – Volby 1993.....	50
Tabulka 20 – Koalice LDS, JSS a Sakigake.....	54
Tabulka 21 – volby do horní komory parlamentu 1995	61

Seznam zkratk

JSS	Japonská socialistická strana
LDS	Liberálně–demokratická strana
JKS	Japonská komunistická strana
DSS	Demokratická socialistická strana
SDF	Socialisticko-demokratická federace
ČLR	Čínská lidová republika
SSSR	Sovětský svaz socialistických republik

Ediční poznámka

V textu je používána česká transkripce japonštiny na základě publikace *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. (Barešová a Dytrtová. 2014) Jedinou výjimku tvoří bibliografické údaje, které jsou pro lepší přehlednost při vyhledávání uvedeny v anglické transkripci. Vlastní jména, která se v práci vyskytují, jsou uváděna ve sledu jméno – příjmení. Ženská jména nejsou přechylována. Překlady všech názvů či vyhlášek jsou přeloženy autorem práce. Specifické termíny jsou uváděny kurzívou. Všechny názvy stran a asociací jsou přeloženy do českého jazyka. Jejich zápis ve znacích a v české transkripci je vždy při prvním výskytu uveden v závorkách.

Úvod

Během druhé světové války byla v Japonsku povolena existence jen jedné politické strany či spíše organizace s názvem Asociace pro podporu trůnu (大政翼賛会, *Taisei Jokusankai*), která byla založena tehdejším předsedou vlády princem Fumimarem Konoem začátkem října 1940.¹ Tato organizace ovládala Japonsko až do jeho formální válečné kapitulace 2. 9. 1945. Ve stejný měsíc začala okupace Japonska pod vedením spojeneckých sil v čele s americkým generálem Douglasem MacArthurem.² Hlavním cílem americké okupace bylo nastolit v zemi demokracii. Jedním z demokratických kroků bylo povolení politických stran a znovunastolení politického života, který byl pět let utlačován armádními strukturami.

Japonská socialistická strana (日本社会党, *Nihon Šakaitó*, dále JSS) vznikla roku 1945 po opětovném povolení politických stran pod okupací spojeneckých sil vedených generálem amerických vojsk Douglasem MacArthurem. Jejím prvním předsedou se stal Tecu Katajama, který se v roce 1947 stal druhým japonským předsedou vládu po Šigeruovi Jošidovi. Na počátku 50. let se pak socialisté rozdělili na dvě frakční strany, přičemž stály na opačných stranách politického spektra. JSS se nakonec znovu sjednotila roku 1955. Od té doby byla nejsilnější opoziční stranou na politické scéně a protiváhou vůči vládě Liberálně demokratické strany (自由民主党, *Džijú-minšutó*) až do roku 1993.

Mezi klíčové programové body JSS patřil hlavně její nesouhlas s přítomností amerických vojenských jednotek na japonské půdě či s existencí Jednotek sebeobran (Džieitai). Nejvýraznějším problémem, který ji provázel po celou dobu její existence, byla názorová pluralita, která byla zajištěna neustálými boji mezi levicovou a pravicovou frakcí. Většina stranických předsedů pocházela právě z levicové frakce.³

Tato magisterská práce se bude zabývat vývojem Socialistické strany, která představovala jednu z klíčových politických sil v Japonsku v průběhu 20. století. Socialisté měli zásadní vliv na vývoj levicové politiky v Japonsku, jejímž byla hlavním představitelem společně s Japonskou komunistickou stranou (日本共産党, *Nihon kjósantó*).

Hlavním cílem této práce je analýza aktivity Socialistické strany mezi lety 1986 a 1996, kdy došlo k zásadním změnám ve stranické ideologii. Práce se bude nejprve věnovat vývoji strany

¹ 4-12 Taisei Yokusankai (Imperial Rule Assistance Association). Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war [online]. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha4/description12.html>. [cit. 2023-01-21].

² Supreme Commander for the Allied Powers (SCAP).

³ Patřili mezi ně například Takako Doi, Tomiichi Murajama či Inedžiró Asanuma.

a její ideologie od vzniku v roce 1945 až po rok 1986, kdy začala názorová transformace JSS pod vedením předsedkyně a zároveň první ženy v čele politické strany Takako Doi a druhého socialistického předsedy vlády Tomiichiho Murajamy. V neposlední řadě bude práce analyzovat politická rozhodnutí, která stála za pádem Murajamovy koaliční vlády.

První kapitola se bude věnovat ranému vývoji strany mezi lety 1945 a 1955. V tomto období kromě vzniku strany došlo ke dvěma důležitým událostem, které byly zásadní pro její vývoj. První se udála v roce 1947, kdy socialisté pod vedením Tecua Katajamy vyhráli volby, ale jeho kabinet se po deseti měsících rozpadl. Mezi hlavní důvody rozpadu kabinetu patřily neustálé vnitrostranické názorové rozepře mezi levicovým a pravicovým křídlem Socialistické strany. Druhou důležitou událostí bylo to, že se socialisté v roce 1951 rozdělili na Levou a Pravou frakci.

Druhá kapitola se bude věnovat vývoji JSS do roku 1992. Pro vývoj JSS je důležitý rok 1955, kdy se socialistické frakce po čtyřech letech znovu sjednotily. Druhou stranou, která v roce 1955 vznikla, byla Liberálně–demokratická strana (自由民主党, *Džijú-minšutó*). Právě Liberálně–demokratická strana (LDS) s výrazným náskokem vyhrála volby v roce 1958 a nastolila tak více než třicet let trvající vládu jedné strany. JSS se tak stala nejsilnější opoziční stranou. Nejvýraznějším ideologickým rozdílem mezi stranami bylo to, že JSS na rozdíl od LDS nesouhlasila s přítomností amerických jednotek na japonském území. Tuto rétoriku socialisté změnili až v roce 1986, kdy Takako Doi byla jmenována předsedkyní. V neposlední řadě kapitola bude analyzovat kroky Takako Doi, díky kterým v roce 1990 JSS dosáhla svého nejvýraznějšího volebního výsledku od svého založení.

Třetí kapitola, která se bude věnovat období mezi lety 1993 a 1996, práci uzavírá, a jedním z jejích cílů je poukázat, jakou roli socialisté hráli v koaličních vládách Morihiro Hosokawy a Cutomua Haty. Jejím hlavním cílem je analyzovat politická rozhodnutí Murajamovy vlády vedoucích k jeho následné rezignaci.

1 Vznik Japonské socialistické strany a první poválečné volby 1946

Japonská socialistická strana (日本社会党, *Nihon Šakaitó*) byla založena v listopadu roku 1945. Vznikla spojením tří menších předválečných stran: Socialistické strany mas (社会大衆党, *Šakai Taišútó*), Strany pracujících rolníků (労働農民党, *Ródónómintó*) a Japonské strany práce (日本労農党, *Nihon Rónótó*), přičemž každá z nich byla ukotvena na jiné straně politického spektra. Toto se v pozdějších letech stalo jedním z největších problémů Japonské socialistické strany (JSS). Nejsilnější a nejpravicejší frakci uvnitř JSS představovala *Šakai Taišútó*, která se před válkou stala třetí nejsilnější stranou v zemi.⁴ Prvním předsedou socialistů byl Tecu Katajama.

Katajama vedl stranu do prvních poválečných voleb do dolní komory parlamentu v dubnu roku 1946. Jedním ze specifíků bylo to, že poprvé v japonských dějinách mohly volit ženy společně se všemi občany, kterým v té době bylo více než dvacet let.⁵ Prvních voleb se zúčastnily Liberální strana (自由党, *Džijútó*), Japonská komunistická strana (日本共産党, *Nihon Kjósantó*), Japonská pokroková strana (日本進歩党, *Nihon Šinpotó*) a Japonská strana spolupráce (日本協同党, *Nihon Kjódótó*).⁶ Mnohé strany, včetně jmenovaných, se před volbami dostaly do problémů, když 4. ledna 1946 Generální okupační štáb vydal direktivu, jejímž cílem byla perzekuce členů stran, kteří byli během války součástí vládních kruhů.⁷ Pokud by nebylo takto rozhodnuto, prvním poválečným japonským premiérem by se stal Ičiró Hatojama z Liberální strany. Místo Hatojamy se tak premiérem první poválečné vlády vzešlé z demokratických voleb stal jeho kolega Šigeru Jošida.⁸

Liberální strana ve volbách získala 141 z celkových 468 mandátů. Na druhém místě skončila Japonská pokroková strana se ziskem 94 mandátů a společně tak s Liberální stranou

⁴ MASLAND, John W. Post-War Government and Politics of Japan. In: *The Journal of Politics*. 1947, Vol. 9, No. 4, pp. 565–587. s. 582–583. ISSN 0022-3816. Dostupné z: doi:10.2307/2125732

⁵ 5-5 general elections. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description05.html>. [cit. 2023-01-22].

⁶ *Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó*. Tokyo, 2017. s. 36. Dostupné z: https://www.soumu.go.jp/main_content/000612972.pdf.

⁷ 5-5 general elections. *Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war*.

⁸ 5-7 purge of undesirables from public office. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description07.html>. [cit. 2023-01-22].

vytvořily koaliční vládu, která měla nadpoloviční většinu v parlamentu. Nejsilnější opoziční stranou se stali Katajamovi socialisté se ziskem 92 mandátů. Do opozice se společně s nimi dostala Japonská strana spolupráce s 15 mandáty a komunisté s 5 zástupci.⁹ Celkově svůj hlas vhodilo do volebních urn bezmála 55 450 000 právoplatných voličů.¹⁰ Jde tedy vidět, že první volby přitáhly k urnám velké množství voličů, kteří si po dlouhé době chtěli zvolit své zástupce do parlamentu.

Strana	Počet mandátů
Liberální strana	141
Progresivní strana	94
Socialistická strana	92
Japonská strana spolupráce	15
Japonská komunistická strana	5

Tabulka 1 – Volby 1946

1.1 Nová ústava a druhé poválečné volby v roce 1947

Na začátku listopadu 1946 byla schválena nová japonská ústava, ale v platnost vešla až 3. května 1947.¹¹ V tomto období byly uspořádány druhé parlamentní volby, které se konaly v dubnu 1947. Mezi hlavní důvody jejich konání patřil prosincový protest svolaný Socialistickou stranou, která požadovala rozpuštění Jošidova kabinetu z toho důvodu, že se kabinetu nedařilo řešit problémy s japonskou ekonomikou. Pro udržení koaliční vlády se tak v lednu Jošida rozhodl, že do vlády přizve i socialisty. Jednání o možném vstupu Socialistické strany do koaliční vlády ztroskotala kvůli rozkolu mezi pravicovým a levicovým křídlem strany, kdy levice byla proti vstupu strany do koalice. Během února byla tato jednání ukončena MacArthurovým nařízením k vypsání nových voleb, které se konaly v dubnu, měsíc před tím, než nová ústava vstoupila v platnost.¹²

Po volbách se nejsilnější stranou stala Socialistická strana v čele Tecuem Katajamou, když získali 143 mandátů proti 132 křeslům, která získala Liberální strana. Zajímavé je, že socialisté měli největší počet mandátů, i když nezískali největší počet hlasů, v tomto měřítku s Liberální stranou prohráli. Na třetím místě se umístila Demokratická strana (民主党、*Minšutó*) s 121

⁹ MASLAND, John W. *Post-War Government and Politics of Japan*. s. 584.

¹⁰ *Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó*. Tokyo, 2017. s. 36.

¹¹ *The Constitution of Japan*. Online. Prime minister's Office of Japan. Japonsko: Cabinet Public Affairs Office. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html. [cit. 2023-01-22].

¹² MASLAND, John W. 1947. s. 585.

mandáty, čtvrtá byla Národní strana spolupráce (国民協同党、*Kokuminkjódótó*) s 29 mandáty a poslední byli komunisté s pouhými čtyřmi mandáty.¹³

Po dlouhém vyjednávání byl sestavením vlády pověřen Tecu Katajama, prvním předsedou vlády pod novou ústavou se stal křesťanský socialista.¹⁴ Zajímavé je, že Katajama jakožto představitel levice dostal důvěru od americké okupační správy. Na druhou stranu socialisté vyhráli demokratické volby, a tak musel jejich předseda dostat šanci vyjednávat s dalšími stranami o vzniku koaliční vlády.

Strana	Mandáty	Volby 1946	Rozdíl
Socialistická strana	143	92	+51
Liberální strana	132	141	-11
Demokratická strana	121	0	+121
Národní strana spolupráce	29	0	+29
Komunistická strana	4	5	-1

Tabulka 2 – Volby 1947

1.2 Katajamův kabinet

Katajama sestavil kabinet ze tří stran, včetně socialistů vládu tvořily nově vzniklé strany, kterými byly Demokratická strana a Národní strana spolupráce. Před začátkem vládních vyjednávání bylo očekáváno, že součástí koalice bude i Liberální strana, ale Jošida byl proti a liberálové se tak stali nejsilnější opoziční stranou. Hlavním důvodem neúčasti bylo to, že levicové křídlo Socialistické strany mělo značný vliv na její rozhodování.¹⁵ Přes všechny názorové neshody se nakonec Katajama stal japonským předsedou vlády. Katajamovo jmenování předsedou vlády podpořil i generál MacArthur, který tvrdil, že Katajama pomůže upevnit středovou politiku.¹⁶

Bohužel pro socialisty byl Katajamův kabinet aktivní pouhých deset měsíců, protože ho provázelo několik problémů. Levicové křídlo socialistů kladlo mnoho požadavků, které zbylí dva koaliční partneři považovali pro demokratický chod vlády za nepřijatelné. Kabinetu se sice podařilo prosadit několik progresivnějších reforem, ale ta hlavní ohledně znárodnění uhelného průmyslu i přes mnohé úpravy zůstala neprosazena. Právě nesouhlas s touto reformou vedl k tomu, že mnoho členů Demokratické strany se rozhodlo změnit stranické působiště a přešli k

¹³ *Šūgiingiinsósenkjó: kekkašó*. Tokyo, 2017. s. 37.

¹⁴ MASLAND, John W. 1947. s. 585.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ *5-9 formation of the Socialist Party Cabinet*. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description09.html>. [cit. 2023-01-22].

Liberální straně. Na základě toho se Liberální strana přejmenovala na Demokraticko-liberální stranu (民主自由党, *Minsjudžijútó*), která fungovala do roku 1950.¹⁷ Lze vidět, že hlavním důvodem pádu Katajamovy vlády bylo socialistické levicové křídlo, kvůli kterému do vlády nevstoupila Liberální strana. Socialisté tak museli do dalších voleb řešit vnitrostranické rozepře spíše než to, jak zapůsobit na voliče před dalšími volbami, které se konaly začátkem roku 1949.

1.3 Volby v roce 1949

V prvních volbách konaných za platnosti nové ústavy si mohli japonští voliči vybírat ze širokého spektra politických stran. Na výběr měli nejen z již ustálených subjektů, jako byli socialisté či demokraté, ale také z nově vzniklých strany, které byly založeny bývalými poslanci z řad demokratů a socialistů. Mezi ně patřila již zmíněná Demokraticko-liberální strana či Dělnicko-zemědělská strana (労働者農民党, *Ródóšanómintó*), která se oddělila od Socialistické strany.¹⁸ Největší otázkou tak bylo, jak si bývalé koaliční strany povedou proti nově vzniklým stranám, které cílily na jejich stávající voliče.

Volební vítězství nakonec připadlo nově vzniklým demokratickým liberálům, kteří si zajistili vůbec první parlamentní většinu od obnovení politického života v Japonsku. Povedlo se jim získat 264 mandátů z dostupných 466. Svého nejvýraznějšího úspěchu dosáhli také komunisté. Ty mohlo zastupovat 35 poslanců oproti pouhým čtyřem křeslům z minulých voleb. Dělnicko-zemědělská strana, která se ve volbách představila poprvé, si zajistila 7 mandátů.¹⁹

Bývalí koaliční partneři se pak museli vypořádat s opačnými problémy, neboť voliči vyjádřili svou nespokojenost s jejich výkonem ve vládě. Národní strana spolupráce přišla v porovnání s předchozími volbami o 15 mandátů a mohla tak jmenovat 14 poslanců. Výrazný propad zaznamenala Demokratická strana, která získala 69 mandátů, což je o 52 méně než v předchozích volbách. Stále na tom demokraté byli lépe než socialisté, kteří zaznamenali 48 křesel, což byl třetinový propad oproti minulým 143.²⁰

Z těchto čísel vyplývá, že nové strany společně s opozičními komunisty silně zapůsobily na japonské voliče. Bývalé koaliční strany v čele se socialisty pak pocítily nespokojenost elektorátu. Jedním z faktorů, který přispěl k neúspěchu socialistů a demokratů, byl vznik Demokraticko-liberální strany a Dělnicko-zemědělské strany, tedy stran s podobnou rétorikou.

¹⁷ REED, Steven R. The People Spoke: The Influence of Elections on Japanese Politics, 1949-1955. In: *Journal of Japanese Studies*. 1988, Vol. 14, No. 2, pp. 309–339 s. 318. ISSN 00956848. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/132611>.

¹⁸ Reed, Steven R. 1988. s. 319.

¹⁹ *Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó*. Tokyo, 2017. s. 37.

²⁰ Tamtéž.

Dalším faktorem byla viditelná nespokojenost voličů s jejich úřadováním ve vládě, kdy se jim nepovedlo provést zásadní reformu o znárodnění průmyslu. V neposlední řadě se u socialistů opět projevilo jejich vnitrostranické rozpolčení mezi levicovým a pravicovým křídlem, které negativně ovlivňuje chod strany.

Strana	Mandáty	Volby 1947	Rozdíl
Demokraticko-liberální strana	264	0	+264
Socialistická strana	48	143	-95
Demokratická strana	69	121	-52
Komunistická strana	35	4	+31
Národní strana spolupráce	14	29	-15
Dělnicko-zemědělská strana	7	0	+7

Tabulka 3 – Volby 1949

1.4 Rozštěpení Socialistické strany v roce 1951 a volby v roce 1952

Během celé svojí existence od roku 1945 se socialisté potýkali s názorovou pluralitou, jelikož strana vznikla spojením subjektů z opačných konců politického spektra. Od začátku docházelo k rozepřím mezi levicovým a pravicovým křídlem, což socialistům mnohokrát uškodilo. Mezi lety 1948 a 1951 se socialisté kvůli osobním a ideologickým neshodám mezi členy strany dokonce čtyřikrát rozpadli, ale strana byla pořád relativně jednotná. To vše se změnilo v roce 1951, kdy se strana trvale rozdělila na Levou frakci socialistické strany (社会党左派, *Šakaitó-saha*) a Pravou frakci socialistické strany (社会党右派, *Šakaitó-uha*).²¹

Jedním z názorových bodů, ve kterém se frakce odlišovaly, byla zahraniční politika. Levicové křídlo na rozdíl od pravicového silně oponovalo Smlouvě o vzájemné bezpečnosti (安全保障条約, *Anzen hošó džójaku*) mezi Spojenými státy americkými a Japonskem, která byla uzavřena v dubnu roku 1952 a garantovala stálou přítomnost amerických vojsk na japonské půdě. Navíc levice chtěla ustanovit obchodní styky se Sovětským svazem (SSSR) a Čínskou lidovou republikou (ČLR) a zároveň byla pro sepsání bezpečnostní smlouvy, která by komunistické státy zahrnovala. V otázce domácí politiky pak chtěli levicoví socialisté přísnější vládní kontrolu nad státní ekonomikou oproti pravicovým.²²

²¹ STOCKWIN J. A. A. The Japanese Socialist Party under New Leadership. In: *Asian Survey*. 1966, Vol. 6, No.4, pp. 187–200. s. 187. ISSN 00044687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2642118>.

²² DULL, Paul S. The Japanese General Election of 1952. In: *American Political Science Review*. 1953, Vol. 47, No. 1, pp. 199–204. s. 199–201. ISSN 0003-0554. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1950965>.

První volby, do kterých socialisté vstoupili jako dva politické subjekty ukotvené na opačném politickém spektru, se konaly v roce 1952. Pravicová frakce získala 57 mandátů, oproti tomu levicové se podařilo získat o tři mandáty méně. Šigeru Jošida z nově vzniklé Liberální strany(自由党、*Džijútó*) byl jmenován staronovým premiérem. Liberální strana vznikla sjednocením Demokratické strany s Demokraticko-liberální stranou. Další novou stranou, která se účastnila voleb, byla Reformní strana (改進黨, *Kaišintó*), která získala 85 mandátů a získala tak více mandátů než obě socialistické frakce. Druhý nejnižší počet mandátů získala Dělnicko-zemědělská strana. Vůbec nejhůře dopadli komunisté, kteří nezískali ani jeden mandát a do parlamentu se tentokrát vůbec nedostali.²³

Na výsledcích obou frakcí lze vidět, že pravice přilákala větší množství voličů než levicová frakce, která se snažila o ustanovení vztahů mezi Japonskem a dalšími levicovými státy, což jim vzhledem k stále trvající americké okupaci zvláště nepomohlo. Možná právě jejich levicová rétorika napomohla k tomu, že přetáhli voliče komunistům.

Strana	Mandáty	Volby 1949	Rozdíl
Liberální strana	240	0	+240
Reformní strana	85	0	+85
Pravá socialistická frakce	57	0	+57
Levá socialistická frakce	54	0	+54
Dělnicko-zemědělská strana	4	7	-3
Komunistická strana	0	35	-35

Tabulka 4 – Volby 1952

1.5 Volby v roce 1953

Jošidovo čtvrté volební období nemělo dlouhého trvání, jeho kabinet vydržel necelých šest měsíců od konce října 1952 do začátku března 1953, jelikož byl pod neustálou palbou kritiky kvůli nestabilitě svého kabinetu. Celá situace vyvrcholila v momentě, kdy Jošida slovně napadal jednoho ze socialistických poslanců a musel tak vyhlásit nové volby.

Jedním ze specifíků těchto voleb byl fakt, že se před nimi Hatojama rozhodl spolu s dalšími 69 poslanci opustit řady Liberální strany a společně založili Hatojamovu liberální stranu (鳩山自由党, *Hatojama-džijútó*).²⁴ Hatojamova frakce získala ve volbách 35 mandátů, navzdory

²³ DULL, Paul S. 1952. s. 202.

²⁴ REED, Steven R. 1988. s. 330.

tomu se Jošidovi podařilo napopáté obhájit post předsedy vlády, jelikož jeho frakce získala 199 mandátů.²⁵

V porovnání s předchozími volbami se oběma socialistickým frakcím vedlo lépe než v těch předchozích. Pravicová frakce získala o devět mandátů více, měla jich tedy 66. Levicová frakce dosáhla ještě lepšího volebního výsledku, získala 72 křesel a podařilo se jí tak pravicovou frakci porazit.²⁶ Na těchto výsledcích můžeme vypožorovat, že socialističtí voliči spíše souhlasili s levicovou rétorikou nežli s tou pravicovou, i když byla v mnohém radikálnější. Na druhou stranu, pokud se by socialisté nerozpadli na dva politické subjekty, tak by přeskočili Reformní stranu a se rázem by se stali druhou nejsilnější stranou v japonském parlamentu, dohromady by měli 138 křesel.

Strana	Mandáty	Volby 1952	Rozdíl
Jošidova frakce	199	0	+199
Reformní strana	76	85	-9
Levá socialistická frakce	72	54	+18
Pravá socialistická frakce	66	57	+9
Hatojamova frakce	35	0	+35
Dělnicko-zemědělská strana	5	4	+1
Komunistická strana	1	0	+1

Tabulka 5 – Volby 1953

Navzdory svým vnitrostranickým rozepřím, které vyvrcholily rozdělením Socialistické strany na dvě frakce dle jejich postavení na politickém spektru, se dá říct, že se socialisté stali nedílnou součástí japonské politické scény. Pokud by obě frakce zůstaly jednotné, tak by měly mnohem silnější mandát než reformisté. Pro své sjednocení by socialisté museli sjednotit některé své postoje vůči Smlouvě o vzájemné bezpečnosti a vztahům s dalšími levicovými státními zřízeními.

²⁵ Šūgiingiinsósenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

²⁶ STEWART, Kermit G. The 1953 Japanese Elections. In: *Far Eastern Survey*. 1953, Vol. 22, No. 9, pp. 112–117. s. 112-113. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023995>.

2 Japonská socialistická strana jakožto nejsilnější opoziční strana

Od roku 1951 byla Socialistická strana rozštěpena na dvě frakce dle politického přesvědčení. Celá situace se změnila roku 1955, kdy se obě frakce po volbách rozhodly znovu sjednotit do jedné politické strany a Socialistická strana se tak stala nejsilnější opoziční stranou.

2.1 Volby 1955

V lednu 1954 Jošidovým kabinetem otrásl skandál, kdy vládní kruhy měly přijímat úplatky od lodního průmyslu. Z tohoto důvodu se Hatojama v listopadu spolu s Nobusukem Kišim rozhodli opustit Liberální stranu a založili novou Demokratickou stranu (民主党, *Minsūtó*). Ta poté společně s opozicí dotlačila Jošidu k rezignaci.²⁷

V pořadí již šesté japonské parlamentní volby za necelých devět let se konaly v únoru roku 1955. Konečný výsledek by mohl být překvapivý, ale na pozadí vládního skandálu z předchozího roku dává smysl. Poprvé od roku 1947, kdy se předsedou vlády stal tehdejší lídr socialistů Katajama, nevyhráli volby liberálové. Vítězem se stala nově vzniklá Demokratická strana v čele s Ičiróem Hatojamou.²⁸ Ta si v konečném zúčtování připsala 185 mandátů, oproti tomu liberálové získali 112 křesel. Samozřejmě nesmíme opomenout obě socialistická křídla. Levicová frakce opět předstihla své pravicové soupeře a v porovnání s předchozími volbami si polepšila o 19 křesel na celkových 89. Právce si také polepšila, ale pouze o jeden mandát na celkových 67.²⁹

Obdobně jako v předchozích volbách můžeme říct, že jednotní socialisté by se stali druhou nejsilnější stranou se 156 mandáty, čímž by se po osmi letech dostali před Liberální stranu. Obě frakce tak stály na rozcestí, kdy se musely rozhodnout, jestli nadále zůstanou rozdělení, anebo překonají své neshody a stanou se jednou stranou se silnou podporou voličů.

Strana	Mandáty	Volby 1953	Rozdíl
Demokratická strana	185	0	+185
Liberální Strana	112	199	-87
Levá socialistická frakce	89	70	+19
Pravá socialistická frakce	67	66	+1
Komunistická strana	2	1	+1

Tabulka 6 – Volby 1955

²⁷ REED, Steven R. 1988. s. 330.

²⁸ MENDEL, Douglas H. Behind the 1955 Japanese Elections. In: *Far Eastern Survey*. 1955, Vol. 24, No. 5, pp. 65–70. s. 65. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3024558>.

²⁹ *Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

2.2 Sjednocení socialistů a vznik Liberálně–demokratické strany

V říjnu roku 1955 se socialistické frakce rozhodly po třech volebních obdobích znovu sjednotit do jednoho politického subjektu, který dostal jednoduché pojmenování Japonská socialistická strana (日本社会党, *Nihon šakaitó*).³⁰ Na jednu stranu byla tato změna způsobena tím, že se v posledních dvou volbách v letech 1953 a 1955 lépe dařilo levicovým socialistům. Na druhou stranu obě křídla podlehla nátlaku od Všeobecné rady odborových svazů (日本労働組合総評議会, *Nihon ródókumiai sóhjógikai*), zkráceně *Sóhjó* (総評). *Sóhjó* stálo nejen za nátlakem, díky kterému se socialisté sjednotili, ale jejich podpora napomohla levicovému křídlu k preferenčnímu růstu v posledních letech. Sjednocení bylo také inicializováno předsedy obou poslaneckých klubů, za levici to byl Mosaburó Suzuki a za pravici Džótaró Kawakami.³¹

Na jednotnou Socialistickou stranu o měsíc později zareagovali demokraté a liberálové vlastním sjednocením do jednoho politického subjektu, který dodnes známe jako Liberálně demokratickou stranu.³² Obě strany se samozřejmě lišily ve svých názorech jak na poli domácí, tak zahraniční politiky.

V domácí politice byla hlavním bodem sporu revize 9. článku ústavy, ve kterém se Japonsko zasazuje, že nebude udržovat pozemní, námořní a vzdušné armádní síly společně s dalším válečným potenciálem (např. zbraněmi). Japonsku se také vzdalo práva vést válku.³³ Jako první se pro jeho revizi vyjádřil krátce po konci okupace Ičiró Hatojama, který volal po rozsáhlé obnově zbrojního potenciálu. Proti tomuto návrhu byli socialisté. Tehdejší předseda vlády Jošida zaujal smírný postoj. Revize ústavy byla tématem i během parlamentních voleb v letech 1953 a 1955. Není tedy žádným překvapením, že hlavním sporem mezi LDS a JSS na domácí politické scéně byla revize ústavy, kdy obě strany měly na problematiku protichůdný názor.³⁴

Socialistická strana byla vedena dvěma muži Mosaburóem Suzukim za levici a Inedžiróem Asanumou za pravici, pod jejichž vedením začala strana v své zahraniční politice přejímat prokomunistické názory.³⁵ V roce 1959 navštívila stranická delegace pod vedením Asanumy čínský Peking. Během této návštěvy Asanuma prohlásil, že Spojené státy jsou společným

³⁰ WARD, Robert E. The Constitution and Current Japanese Politics. In: *Far Eastern Survey*. 1956, Vol. 25, No. 4, pp. 49–58. s. 51. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023907>.

³¹ MASUMI, Junnosuke. The 1955 System in Japan and Its Subsequent Development. In: *Asian Survey*. University of California Press, 1988, Vol. 28, No. 3, pp. 286–306. s. 286–287. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644488>.

³² Tamtéž.

³³ The Constitution of Japan. *Prime minister's Office of Japan* [online]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html.

³⁴ WARD, Robert E. 1956. s. 50–51.

³⁵ Stockwin JAA. 1966. s. 188.

nepřítelem Japonska a ČLR.³⁶ Oproti tomu LDS na jaře 1958 uzavřela dohodu o obchodním styku s Čankajškovou Čínskou republikou, namísto s ČLR.³⁷ LDS totiž byla pro podporu demokratických vládních zřízení a nechtěla si znepřátelit Spojené státy.

První volby po vzniku JSS a LDS se konaly roku 1958. Ve volbách se sjednoceným socialistům povedlo získat 166 parlamentních mandátů z celkových 467. Na vítězství to nestačilo, jelikož LDS získala 287 křesel.³⁸ Socialistická strana sice stále na LDS nestačila, ale i tak se dá její výsledek považovat za uspokojivý, jelikož představovala konkurenceschopnější opoziční stranu v parlamentu. Od roku 1958 vzniklo nové období na politické scéně, které se nazývá „Systém 1955“, kdy parlamentní většinu pohodlně držela jedna politická strana a má proti sobě opozici, která jí může do určité míry konkurovat.³⁹ Na výsledcích voleb jde jasně vyzorovat, že japonští občané spíše tíhli k pravicové ideologii, kterou zastávala LDS nežli k levicové prokomunisticky laděné rétorice JSS.

Strana	Mandáty	Volby 1955	Rozdíl
LDS	287	0	+287
JSS	166	0	+166
JKS	1	2	-1

Tabulka 7 – Volby 1958

2.3 Politická situace v roce 1960

V roce 1960 došlo k rozsáhlému protestu spojenému s revizí Smlouvy o vzájemné bezpečnosti, která vešla v platnost v roce 1952. Došlo také ke vzniku nové politické strany, která se odloučila od JSS.

2.3.1 Vznik Demokratické socialistické strany (DSS)

Japonská socialistická strana vydržela jako jedna strana necelých pět let. Na začátku roku 1960 se od JSS oddělila menší skupina poslanců, kteří nesouhlasili s postojem strany v otázkách Smlouvy o vzájemné bezpečnosti.⁴⁰ V popředí této pravicové skupiny, která dala

³⁶ STOCKWIN, J.A.A. *Japanese Attitudes to the Sino-Soviet Dispute*. In: *Japanese Foreign Policy and Understanding Japanese Politics: The Writings of J.A.A. Stockwin* [online]. 2012. Global Oriental, 2012, s. 4. ISBN 978-90-04-22710-1. Dostupné z: <https://eds.p.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzUyODk3OF9fQU41?sid=b24b8147-891b-4569-ae6a-959bcb7650f1@redis&vid=3&hid=/&format=EB>

³⁷ MORRIS, I. I. Foreign Policy Issues in Japan's 1958 Elections. In: *Pacific Affairs*. Kanada: University of British Columbia, 1958, Vol. 31, No. 3, pp. 219–240. s. 220–221. ISSN 0030851X. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2752919>.

³⁸ Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó. s. 37.

³⁹ MASUMI, Junnosuke. 1988. s. 287.

⁴⁰ REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., dopl. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009, s. 299-300. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-513-5.

vzniku Demokratické socialistické straně (民主社会党, *Minšu-šakaitó*), stál Suehiro Nišio. U Nišia je důležité zmínit, že již v roce 1955 vystupoval proti vzniku jednotné Socialistické strany, protože nesouhlasil s politikou levicového křída a *Sóhjó*.⁴¹

Strana byla podporována pravicovými odboráři, kteří v roce 1954 opustili svaz *Sóhjó* a založili Japonskou federaci odborových svazů (全日本労働組合会議、*Zen-nihon ródókumiai kaigi*) neboli *Zenró* (全労).⁴² DSS měla hlavně cílit na voliče, kteří tíhli k socialismu, ale nesouhlasili s prokomunistickou rétorikou levicového křídla JSS.

Volební program DSS byl ukotven spíše ve středu politického spektra. Jeho součástí bylo například uznání obou čínských státních zřízení či postupné zrušení Smlouvy o vzájemné bezpečnosti.⁴³ Tím pádem se s ním mohli ztotožnit nejen levicovější voliči, ale i ti pravicoví, kteří do jisté míry nesouhlasili s rétorikou LDS. DSS hlavně dávala voličům alternativu k již etablovaným parlamentním stranám.

2.3.2 Protesty spojené s revizí Smlouvy o vzájemné bezpečnosti

V roce 1959 započaly v Japonsku rozsáhlé protesty proti plánované revizi Smlouvy o vzájemné bezpečnosti, ke které mělo dojít o rok později, i když revidovaná verze měla být ve srovnání s tou původní pro Japonsko ve dvou ohledech přívětivější. Za prvé v případě napadení Japonska jinou zemí by americká vojska na japonské půdě přišla na pomoc. Za druhé měla být zrušena kontroverzní doložka o tom, že americká vojska mohou potlačovat rozsáhlé vnitrostátní nepokoje. Novému znění oponovala nejen levice, ale překvapivě i někteří členové LDS. Navíc mnoho z odpůrců chtělo po vládě, aby smlouva byla zcela zrušena.⁴⁴

Protesty sice začaly už v roce 1959, ale jejich největší a nejsilnější vlna byla v červnu 1960. 15. června uspořádaly odbory *Sóhjó* největší celonárodní generální stávkou před budovou parlamentu, do které se zapojilo více než šest milionů Japonců a asi třicet tisíc podniků. Protesty byly na počátku pokojné až do té doby, než se skupinka studentů dostala do násilné bitky s policií u severních bran parlamentu. K dalšímu většímu střetu došlo u hlavních bran

⁴¹ MASUMI, Junnosuke. 1988. s. 287.

⁴² STOCKWIN, J.A.A. *Dictionary of the Modern Politics of Japan*. Londýn: Routledge, 2003, s. 60. ISBN 9780203410899.

⁴³ MENDEL, Douglas H Jr. Behind the 1960 Japanese Diet Election. In: *Asian Survey*. USA: University of California, 1961, Vol. 1, No. 1, pp. 3–12. s. 6. ISSN 00044687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023661>

⁴⁴ KAPUR, Nick. Japan's streets of rage: The 1960 US-Japan security treaty uprising and the origins of contemporary Japan. *Asia-Pacific Journal: Japan Focus* [online]. 2020, 18(11). ISSN 15574660. Dostupné z: <https://apjif.org/2020/18/Kapur.html>.

parlamentní budovy, kdy poklidně protestující příznivci levice byli napadeni skupinou tvořenou pravicovými odpůrci.⁴⁵

Předseda vlády Kiši reagoval na celou situaci až o den později, protože měl celé dva dny jednat se svým kabinetem o návštěvě amerického prezidenta Dwighta D. Eisenhowera, která byla v plánu v nadcházejících dnech. Nakonec Kiši uposlechl nejvýše postavené činitele z řad ministerstva obrany a policejních složek a rozhodl, že Eisenhowerovu návštěvu odloží. Dále také slíbil, že po ratifikaci bezpečnostní smlouvy odstoupí z pozice premiéra.⁴⁶

Revize Smlouvy o vzájemné bezpečnosti prošla hlasováním vyšší komory japonského parlamentu o dva dny později i navzdory dalším masovým protestům. Premiér Kiši v polovině července učinil, jak slíbil a odstoupil. Pár dní před svou rezignací se Kiši stal obětí neúspěšného pokusu o atentát, když byl pobodán pravicovým fanatikem.⁴⁷

Protestující svých původních cílů nedosáhli, ale i tak období tzv. „Protestů Anpó“ bylo začátkem změn v americko-japonských vztazích a v japonské společnosti, politice a kultuře.⁴⁸

2.3.3 Atentát na předsedu JSS Inedžiróa Asanumu a volby 1960

Po rezignaci premiéra Kišiho bylo Japonsko na cestě k dalším parlamentním volbám. Za normálních okolností bývají předvolební období plná kampaní politických stran, které se snaží zapůsobit na staré i nové voliče novými politickými sliby. V toto doufala i JSS, která potřebovala zacelit ztrátu voličů způsobenou odštěpením DSS.

Volební kampaň JSS byla na začátku října 1960 narušena nečekanou událostí, která se odehrála během debaty předsedů tří nejsilnějších politických stran. Tehdejší předseda socialistů Inedžiró Asanuma byl před zraky živého publika a televizních diváků zabit náctiletým Otojou Jamagučim, který byl členem ultrapravicové organizace vedené známým nacionalistou Akaem Binem.⁴⁹ Místo předsedy strany tak převzal generální tajemník Socialistické strany Saburó Eda, který se ve zbytku kampaně ukázal jako skvělý řečník.⁵⁰

Do voleb tak obě nejsilnější strany vstoupily s novými předsedy. Za JSS to byl Saburó Eda a za LDS Hajato Ikeda. V roce 1960 bylo Japonsko silně prosperujícím státem, což se projeвило i ve volbách hlavně v rétorice LDS. Ikeda jakožto bývalý ministr financí voličům slíbil, že zvýší jejich příjmy na dvojnásobek do deseti let a další ekonomická zvýhodnění pro

⁴⁵ KAPUR, Nick. 2020.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ LARGE, Stephen S. *Emperor Hirohito and Showa Japan: a political biography* / Stephen S. Large. Londýn: Routledge, 1988, s. 161. ISBN 0415032032.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ LANGDON, Frank. *Japan's foreign policy*. Vancouver, B.C.: University of British Columbia Press, 1973, s. 18–19. ISBN 978-077-4800-150.

⁵⁰ STOCKWIN, J.A.A. 2003. s. 65.

podnikatele, spotřebitele i farmáře.⁵¹ Ikedovy plány tak měly ještě více podpořit japonský ekonomický růst.

Na druhou stranu socialisté se drželi svých osvědčených programových bodů, jako byly například neustávající nespokojenost s bezpečností smlouvou, snížení výdajů na Jednotky sebeobrany (Džieitai), zvýšení příspěvků v rámci sociálního zabezpečení.⁵²

Výsledky voleb se nesly v podobném duchu jako ty před dvěma lety. Nepřekvapivým vítězem se stala LDS, která díky svým voličům ještě v parlamentu posílila, když získala o devět mandátů více. Oproti minulým volbám (287) si polepšila na 296. JSS si mírně pohoršila z předchozích 166 mandátů na 145. DSS ve svých prvních volbách dosáhla na 17 mandátů, což ji učinilo třetí nejsilnější parlamentní stranou. DSS se podařilo přeskočit komunisty, které mohli zastupovat tři poslanci.⁵³

Navzdory silným protestům, které sužovaly Tokio začátkem roku, se LDS povedlo posílit svůj volební mandát. Je tedy vidět, že se voličům zalíbily Ikedovy návrhy ohledně zvýšení příjmů a dalších ekonomických výhod. Naproti tomu socialisté nedokázali přijít s ničím novým, s čím by přilákali nové voliče. Velmi pravděpodobné je, že mnoho pravicovějších socialistických voličů přešlo k umírněnější DSS.

Strana	Mandáty	Volby 1958	Rozdíl
LDS	287	296	+9
JSS	166	145	-21
DSS	17	0	+17
JKS	1	3	+2

Tabulka 8 – Volby 1960

2.4 Politická situace mezi lety 1961 a 1970

Jedním z vrcholů 60. let byly letní Olympijské hry v Tokiu v roce 1964, kdy se Japonsko mohlo světu předvést v zcela novém světle a ukázat tak, že doby militarismu jsou dávno pryč. Další důležitá událost se odehrála v roce 1970, kdy se v Ósace konala výstava EXPO. Na politické scéně se pak JSS, DSS a komunisté nadále snažili konkurovat stabilní vládě LDS, pod níž nadále rostla japonská ekonomika a životní úroveň.

2.4.1 Pokus o strukturální reformu JSS

Termín odkazuje k doktríně, kterou v roce 1961 propagoval Saburó Eda. Doktrína byla založena na myšlenkách předsedy italských komunistů Palmira Togliattiho, dle kterého se

⁵¹ MENDEL, Douglas H Jr. 1961. s. 5.

⁵² Tamtéž. s. 6.

⁵³ Šúgiingiinsósenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

marxismus potřeboval odklonit od svých zastaralých konceptů monopolního kapitalismu a socialismu. Eda tyto myšlenky přizpůsobil aktuálnímu stavu v Japonsku, kdy podle něj už Japonsko nebylo zaostalé, ale rychle směřovalo ke statutu vyspělé země.⁵⁴

V roce 1962 se Eda odklonil od levicové rétoriky JSS, jelikož představil svou vizi, podle které by se Japonsko nemělo vyvíjet po vzoru Sovětského svazu či ČLR, ale jeho vývoj by měl být založen na vysoké úrovni života panující ve Spojených státech, rozvinutém systému sociálního zabezpečení dle SSSR, parlamentní demokracii jako ve Velké Británii a japonské mírové ústavě.⁵⁵

Není překvapivé, že tyto Edovy myšlenky našly v JSS své odpůrce. Tím největším se stal Kózó Sasaki, který patřil do stejné stranické frakce. Poprvé se spolu utkali v roce 1960, kdy lídr frakce Mosaburó Suzuki odstoupil ze své vedoucí pozice. Podle japonského principu seniority se dalším lídrem měl stát Suzuki, který byl starší než Eda, ale lídrem se stal „služebně mladší“ Eda. V roce 1961 pak Eda porazil Sasakiho ve volbách o pozici nového generálního sekretáře strany.⁵⁶

Mezi hlavní důvody Edova zvolení mimo jiné patřila podpora od lídra další stranické frakce Hiroa Wady a stávajícího předsedy strany Džótaróa Kawakamiho. Eda v pozici setrval jen do stranické schůze v listopadu 1962, kdy musel rezignovat v návaznosti na svou vizi o změně rétoriky JSS, kterou představil o několik měsíců dříve. Ani tak se k moci nedostali Edovi odpůrci, jelikož se jeho nástupcem stal Tomomi Narita, který byl jeho blízkým spolupracovníkem.⁵⁷ JSS se tak snažila získat zpět pravicovější voliče, které jim odlákala DSS.

2.4.2 Volby v roce 1963 a následný nástup nového vedení JSS

Další parlamentní volby se konaly v listopadu 1963. LDS vedená Ikedou navzdory mírnému poklesu v mandátech (z 296 na 283) opět získala většinu. V sestupném trendu pokrčovali i socialisté, jelikož si znovu pohoršili o jeden mandát ze 145 na 144. Naopak ve vzestupném trendu pokračovali socialističtí demokraté, kteří poskočili z 17 na 23 mandátů a nadále si tak upevnili svou pozici jakožto třetí nejsilnější strana. V mírném výsledkovém nárůstu byli i komunisté, kteří si polepšili na pět mandátů.⁵⁸

JSS sice neutrpěla výrazné ztráty, ale i tak vedení strany pokládalo volby za neúspěšné, jelikož socialisté očekávali, že v parlamentu posílí. Jejich ztráta by se dala vysvětlit i tím, že

⁵⁴ STOCKWIN, J.A.A. 2003. s. 65.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ STOCKWIN, J.A.A. 1966. s. 189.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

nová Edova vize nerezonovala s levicovými voliči JSS.⁵⁹ DSS a komunistům se tak povedlo JSS odlákat část voličské základny.

Strana	Mandáty	Volby 1960	Rozdíl
LDS	283	296	-13
JSS	144	145	-1
DSS	23	17	+6
JKS	5	3	+2

Tabulka 9 – Volby 1963

V roce 1964 došlo v JSS ke změně v organizační struktuře, k již existujícím pozicím předsedy a generálního tajemníka přibyli další dva místopředsedové, kterými se podle předpokladů stali po prosincové stranické schůzi Sasaki a Wada. Pozice předsedy a generálního tajemníka také zůstaly v rukou Kawakamiho s Naritou. Dalším změnou bylo, že se Sasakiho frakci povedlo navýšit svůj vliv ve straně, což značilo problém pro příznivce strukturální reformy. V březnu 1965 došlo k další důležité změně ve vedení strany, kvůli špatnému zdraví rezignoval předseda Kawakami. Generální tajemník Narita chtěl volby nového předsedy pozdržet, ale záměr byl narušen nadcházejícími volbami do horní komory parlamentu. Na následujícím shromáždění strany se tak novým předsedou bez větších problémů stal Kózó Sasaki, který byl zvolen i o dva roky později, kdy těsně porazil svého největšího soka Saburóa Edu.⁶⁰ V tomto hlasování dali socialističtí delegáti najevo, že se přiklánějí ke stávající levicové rétorice spíše než k Edově nové pravicové vizi.

2.4.3 Volby 1967

Před desátými parlamentními volbami vznikla nová politická strana, kterou bylo *Kómeitó*⁶¹ (公明党), jehož program byl založen na učení buddhistického náboženského hnutí *Sóka Gakkai* (創価学会).⁶² Voličskou základnu tak přirozeně tvořili právě členové a přívrženci tohoto náboženského hnutí, *Kómeitó* od nich získalo dohromady asi polovinu svých hlasů. Druhou polovinu poté tvořili noví voliči, kteří by jinak k volebním urnám nedorazili.

⁵⁹ BAERWALD, Hans H. Japan at Election Time. In: *Asian Survey*. USA: University of California Press, 1964, Vol. 4, No.1, pp. 646-655. s. 648. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023540>.

⁶⁰ STOCKWIN, J.A.A. 1966. s. 189–190.

⁶¹ Též známo jako Strana za čistou vládu.

⁶² REED, Steven R. *Japanese Electoral Politics: Creating a New Party System*. Londýn: Routledge, 2003. s. 9. ISBN 9780203354148.

První volební výsledek *Kómeitó* předčil všechna očekávání, straně se totiž povedlo získat 25 mandátů, tím pádem přeskočila do té doby čtvrtý nejsilnější subjekt, kterým byli komunisté s pěti mandáty, což by stejný výsledek jako před čtyřmi lety. LDS vedená Eisakuem Satóem sice pokračovala v mírném poklesu preferencí, ale i tak jí to stačilo na čtvrté vítězství v řadě s celkovým počtem 277 mandátů. Stejně jako LDS i JSS mírně ztratila, když si připsala 140 mandátů oproti minulým 144. Třetí místo opět patřilo DSS, která pokračovala ve stoupajícím trendu a tentokrát si připsala 30 mandátů.⁶³

Několik měsíců po volbách podepsali Sasaki se Satóem revizi zákona o zdravotním pojištění, kvůli kterému byl kritizován zbytkem JSS, a z těchto důvodů pak společně s Naritou museli rezignovat.⁶⁴ Jejich nástupci se stali Seiichi Kacumata a Kóiči Jamamoto, kteří v čele JSS vydrželi pouze rok. Do předsednického křesla byl tak zvolen Narita a jeho generálním sekretářem se stal Eda.⁶⁵ Socialisté se tak vrátili zpět k osvědčeným jménům, která je vedla do dalších parlamentních voleb.

Strana	Mandáty	Volby 1963	Rozdíl
LDS	277	283	-6
JSS	140	144	-4
DSS	30	23	+7
<i>Kómeitó</i>	25	0	+25
JKS	5	5	0

Tabulka 10 – Volby 1967

2.4.4 Volby 1969 a výrazný propad JSS

Jedenácté volby se konaly necelé tři roky od těch posledních v prosinci 1969. Před volbami došlo ke zvolnění pravidel pro volební kampaně. V porovnání s předchozími volbami mohli kandidáti čtyřikrát vystoupit v televizním přenose, kdy každá relace mohla trvat maximálně čtyři a půl minuty. Do roku 1969 byla vystoupení na televizních obrazovkách či v rádiích zakázána.⁶⁶

Předvolební průzkumy předních novinových deníků ukázaly, že průměrného voliče zajímají spíše domácí nežli zahraniční otázky. Stávajícím trendům se přizpůsobili i kandidáti ve svých kampaních, místo toho, aby mluvili o navrácení Okinawy pod japonskou správu, tak

⁶³ Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

⁶⁴ STOCKWIN, J.A.A. 2003. s. 303.

⁶⁵ Tamtéž. s. 253.

⁶⁶ CURTIS, Gerald L. The 1969 General Election in Japan. In: *Asian Survey*. USA: University of California Press, 1970, Vol. 10, No. 10, pp. 859–871. s. 861. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2643097>.

se zaměřili na tzv. „*kuraši mondai*“, tedy na problémy spojené s každodenním životem, což jsou například ceny potravin či nemovitostí.⁶⁷

Největším problémem samotných voleb byla volební účast, která se pohybovala okolo 68, 5 %, což bylo nejnižší číslo v poválečné historii. Možným faktorem bylo, že mnoho lidí k urnám nedorazilo, protože neměli koncem roku čas.⁶⁸

Pokud se podíváme na konečné výsledky, tak nepřekvapivě vyhrála LDS, která po dvou volebních obdobích opustila klesající tendenci a navýšila počet svých mandátů z 277 na 288. Ve svém strmém růstu pokračovalo *Kómeitó*, když se stalo druhou nejsilnější opoziční stranou s 47 mandáty. Přeskočilo tak DSS, která sice posílila o jeden mandát, ale stačilo to pouze na celkové čtvrté místo. Další stranou, která zaznamenala nebývalý nárůst, byli komunisté, kteří poprvé od roku 1949 dosáhli na dvojciferné číslo, když se jim podařilo získat 14 křesel.⁶⁹

V neposlední radě jsou důležité výsledky JSS, která podobně jako v předchozích volbách ztratila voliče, ale i tak můžeme najít jeden podstatný rozdíl. V posledních sedmi letech socialisté oslabovali jen mírně, jelikož přišli jen o pět poslanců. V těchto volbách ale došlo k zásadnímu propadu, kdy Naritovi socialisté přišli o 50 mandátů. Poprvé od spojení levého a pravého křídla tak nepřesáhli dvojciferný počet mandátů.⁷⁰ Propad to byl sice hrozivý, ale i tak zůstali druhou nejsilnější stranou, což ukazuje, že v Japonsku stále chyběla další opoziční strana, která by socialisty mohla nějak výrazně ohrozit. Začalo se jim sice přibližovat *Kómeitó*, ale to stále ztrácelo více než polovinu mandátů.

Strana	Mandáty	Volby 1967	Rozdíl
LDS	288	277	+11
JSS	90	140	-50
<i>Kómeitó</i>	47	25	+22
DSS	31	30	+1
JKS	14	5	+9

Tabulka 11 – Volby 1969

2.4.5 Příčiny volebního neúspěchu

Jak je zmíněno výše, tak se japonští voliči spíše zajímali o domácí politiku, a tak nedali svůj hlas socialistům, kteří se před volbami spíše zaměřovali na politiku Spojených států nežli na zlepšení jejich každodenního života.⁷¹

⁶⁷ CURTIS, Gerald L. 1970. s. 862.

⁶⁸ Tamtéž. s. 863.

⁶⁹ *Šugiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ CURTIS, Gerald L. 1970. s. 863.

Socialisté také naprosto propadli v předvolební kampani, kdy jejich kandidáti neměli dostatek tzv. „denních volebních aktivit“, které jsou v Japonsku velmi důležité a strany se během nich snaží přilákat nové potencionální voliče. JSS pochybila v tom, že až moc spoléhala na svou existující voličskou základnu tvořenou odborovými organizacemi napojenými na *Sóhjó*. Problémem také bylo, že socialisté v oblastních samosprávách posílali do voleb velké množství kandidátů, kteří tak bojovali proti sobě.⁷²

V neposlední řadě socialistům uškodil fakt, že se v pravicové LDS začali objevovat mladí liberálnější kandidáti zaměřující se na mladé levicové voliče, kteří nesouhlasili s marxistickými myšlenkami JSS.⁷³ JSS odlákali voliče také DSS, *Komeitó* a komunisté. Socialisté se neustále potýkali se stejnými problémy jako v předchozích letech.

Šedesátá léta byla pro JSS dekadou klesajících volebních preferencí, které byly ovlivněné několika faktory. Za prvé demokratičtější část voličů odlákala DSS, která se od JSS oddělila v roce 1960 a ve třech volebních obdobích nabírala na síle. Za druhé socialisté nedokázali oslovit mladší voliče a spíše se soustředili na své věrné voliče. Dalším problémem byly neustálé vnitrostranické rozbroje a změny ve vedení strany. Do dalších voleb tak socialisté museli hlavně získat nové voliče, třeba tím, že se více zaměří na domácí politiku a problémy svých občanů.

2.5 Politická situace v 70. letech

70. léta se nesla ve znamení mezinárodních vztahů. První důležitou událostí bylo navrácení Okinawy pod japonskou správu po dvaceti letech. Důležitou roli hrály také vztahy mezi Japonskem a ČLR. Pokud se jedná o JSS, tak ani v následující dekádě nepřestaly stranu sužovat vnitřní rozepře.

2.5.1 Navrácení Okinawy

Do 70. let Japonsko vstoupilo v čele s premiérem Eisakuem Satóem (LDS), který se snažil již od poloviny 60. let o navrácení Okinawy a souostroví Rjúkjú zpět pod japonskou nadvládu. Okinawa byla stejně jako Boninské ostrovy (též známé jako Ogasawara) pod správou Spojných států od roku 1952, kdy byla podepsána původní Smlouva o vzájemné bezpečnosti. Ogasawara byla navrácena v červnu 1968, Okinawa v té době ještě zůstala pod americkou správou.

Celá situace se začala postupně vyhrocovat ve spojitosti s válkou ve Vietnamu (1955–1975), jelikož americká vojska začala ve velkém využívat své okinawské vojenské základny, což se nelíbilo jak občanům Japonska a Okinawy, tak japonské vládě. V únoru 1969

⁷² CURTIS, Gerald L. 1970. s. 867.

⁷³ Tamtéž. s. 863.

proběhl na Okinawě jeden z největších protestů proti vojenským základnám poblíž letecké základny Kadena.⁷⁴

Největší projevy nevole ve zbytku Japonska proběhly na jaře 1969, kdy se asi 150 tisíc levicových demonstrantů po celém Japonsku domáhalo navrácení Okinawy a ukončení Smlouvy o vzájemné bezpečnosti, která měla být o rok později automaticky prodloužena. Satóovi tak nezbylo nic jiného než začít s vládou jednat o této problematice. Po více než půlročním vyjednávání mělo v listopadu 1969 dojít ke schůzce premiéra Satóa s americkým prezidentem Richardem Nixonem. Jak bylo v Japonsku tradicí, tak byla diplomatická cesta kritizována opozicí v popředí s JSS a komunisty, kteří požadovali to samé co demonstranti na jaře. Sató se ale nenechal opozicí a dalšími demonstracemi odradit a odletěl. Po třídním jednání ve Washingtonu vydaly strany společné prohlášení, ve kterém se Nixon zavázal k navrácení Okinawy v roce 1972. Prohlášení se tak stalo zásadním bodem v japonsko-amerických vztazích. Samotná Dohoda o navrácení Okinawy byla podepsána 17. června 1971, přičemž Okinawa se opět stala součástí Japonska 15. května 1972.⁷⁵ Společně s tím také vstoupily v platnost Satóovy Tři nejederné zásady, které stanovují, že Japonsko nebude držet, vyrábět jaderné zbraně, a hlavně nedovolí jejich přítomnost na svém území.⁷⁶

Japonské vládě se konečně po dvaceti letech povedlo získat zpět Ogasawaru a Okinawu, tedy všechna území, která po roce 1952 připadla pod americkou správu. Okinawa byla opět japonská, ale stále na jejím území zůstaly americké vojenské základny, například již zmíněná letecká základna Kadena, jejíž přítomnost byla garantována Smlouvou o vzájemné bezpečnosti. Návrat Okinawy byl výhodný i pro politické strany, které se mohly ucházet o nové voliče.

2.5.2 Japonské vztahy s ČLR

V roce 1971 nebyla dohoda ohledně Okinawy jedinou směrodatnou událostí, která změnila mezinárodní diplomatické vztahy. Další zásadní událostí pro vývoj mezinárodní politiky bylo červencové oznámení, že se na začátku roku 1972 americký prezident Nixon vydá jakožto první americký prezident na diplomatickou návštěvu Čínské lidové republiky. Tam se setká se svým čínským protějškem Maem Ce-Tungem, poté, co ČLR bude v říjnu přijata do Organizace spojených národů (OSN). Tato zpráva zaskočila mezi jinými i Japonsko, které od konce druhé světové války udržovalo diplomatické vztahy s Čínskou republikou na Taiwanu. Japonští politici tak museli přemýšlet nad tím, jak s nově vzniklým problémem vypořádat.

⁷⁴ KIM, Hong N. The Sato Government and the Politics of Okinawa Reversion. In: *Asian Survey*. 1973. Vol. 13, No. 11, pp. 1021–1035. s. 1025. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2642857>.

⁷⁵ Tamtéž. s. 1028–1032.

⁷⁶ Sató za ně obdržel Nobelovu cenu za mír v roce 1974.

Jeden z členů LDS Aiičiró Fudžijama podnikl mezi lety 1970 a 1971 tři cesty do Peking, po kterých nabyl přesvědčení, že japonská vláda musí uznat ČLR jako jedinou legitimní Čínu, a tím pádem uznat územní svrchovanost Číny.⁷⁷

V Japonsku vznikl v dubnu 1971 termín „*pingpongová demokracie*“, který odkazuje na finálový zápas Mistroství světa ve stolním tenise v Nagoji, kdy vítězní Číňané pozvali poražené Američany na cestu po ČLR. Zástupce čínského týmu se během turnaje scházel s lídry velkých japonských průmyslových společností a pořídil si tři auta značky Toyota a dva autobusy značky Hino, které si nechal poslat do Číny. *Pingpongová demokracie* byla jedním z hlavních spouštěcích mechanismů normalizace vztahů mezi Spojenými státy a ČLR.⁷⁸

V červenci poté navštívil americký ministr zahraničí Henry Kissenger ČLR, což Japonce velmi zaskočilo, protože byla prve ohlášena jen Nixonova cesta v únoru roku 1972. Důležitým faktorem v této situaci bylo, že japonský premiér společně s ministrem zahraničí Takeem Fukudou (LDS) uznávali existenci dvou čínských státních útvarů.⁷⁹ Po vstupu ČLR do OSN se oba snažili o to, aby byli pozváni na diplomatickou návštěvu ČLR, ale na základě svých výroků byli důrazně odmítnuti. Oproti nim se vně LDS vytvořila silná frakce zastávající normalizaci vztahů s ČLR, jejíž jádro tvořili Takeo Miki, Masajoši Óhira a Jasuhiro Nakasone.⁸⁰ V Japonsku tak vznikla zajímavá situace, kdy i pravicoví politici začali hledat cestu k normalizaci vztahů s ČLR.

Přesto, že Satóův kabinet dosáhl monumentálního úspěchu v podobě Okinawy, tak v červnu 1972 klesla jeho podpora mezi občany na rekordní minimum, které činilo 17,3 %. LDS tak musela na svém zasedání zvolit nového předsedu. Tím se po červnových vnitrostranických volbách stal Kakuei Tanaka, který porazil svého protivníka Takea Fukudu.⁸¹

Pravděpodobným důvodem, proč legislatura LDS vybrala Tanaku jako nového předsedu vlády místo Fukudy, byly již zmíněné vnitrostranické pře ohledně normalizace vztahů s ČLR. Čínský premiér dal v říjnu 1971 jasně najevo, že ČLR nebude s Japonskem vyjednávat, jestli budou v čele japonské vlády přívrženci bývalého předsedy vlády. Stranické primárky tak vyhrál Tanaka, který mohl japonsko-čínské vztahy posunout k jejich normalizaci.

Nový předseda vlády dal krátce po svém zvolení najevo, že jedním z jeho cílů bude právě nastolení diplomatických vztahů mezi Japonskem a ČLR. Čínská strana Tanakův zájem

⁷⁷ FARNSWORTH, Lee W. Japan: The Year of the Shock. In: *Asian Survey*. 1972. Vol.12, No.1, pp. 46–55.s. 48–49. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2642919>.

⁷⁸ Tamtéž. s. 49.

⁷⁹ Čínské lidové demokratické republiky a Čínské republiky na Taiwanu.

⁸⁰ Tamtéž. s. 49.

⁸¹ FARNSWORTH, Lee W. Japan New Faces and New Friends. In: *Asian Survey*. 1973, Vol. 13, No.1, pp. 113–125. s. 114. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2642997>.

oplatila tím, že ho čínský předseda vlády pozval do ČLR. K setkání došlo 25. září 1971 v Pekingu, kde byly normalizovány diplomatické vztahy mezi oběma státy. Japonsko svým smířlivým krokem vůči ČLR přišlo o diplomatické vztahy s Taiwanem.⁸²

2.5.3 Volby 1972

Následující volby do japonského parlamentu se konaly v prosinci 1972, tedy tři roky po volbách předcházejících. LDS měla jistotu toho, že se jí povede obhájit premiérské křeslo, jelikož Tanakovi důvěřovalo přes 55 % občanů.⁸³ Okinawané se tedy mohli ihned účastnit voleb. Samozřejmě to pro ně nebylo nic nového, jelikož i pod americkou nadvládou se na Okinawě volilo.

Po historickém volebním neúspěchu v roce 1969 by dalo čekat, že JSS zvolí nového předsedu. Snahy o mocenskou změnu proběhly roku 1970, kdy Eda rezignoval na pozici generálního tajemníka strany, aby vyzval stávajícího předsedu Naritu v boji o předsednictví. Zbývající členové JSS ale opět vložili svou důvěru do Narity. Na pozici generálního tajemníka pak Edu nahradil Masaši Išibaši.⁸⁴ Před volbami asi nikdo nečekal, že po výrazném volebním neúspěchu zůstane Narita v čele JSS.

Konečné výsledky opět nepřekvapily, když svou dominanci potvrdila LDS, která od minulých voleb sice mírně ztratila, když si připsala 271 mandátů, minule jich měla 288, ale i tak to stačilo na pohodlnou většinu v parlamentu. Druhou nejsilnější stranou byla i nadále JSS, pro kterou byl minulý neúspěch naštěstí jen ojedinělý a v těchto volbách navýšila počet svých poslanců v parlamentu na 118 z předchozích 90. Na prvních dvou místech se tak dle tradice nastolenou systémem 1955 umístily LDS a JSS.⁸⁵

Mnohem zajímavěji se vyvinula situace mezi dalšími třemi stranami. Před třemi lety skončila na třetím místě *Kómeitó* následována DSS a komunisty, přičemž všem rostly preference. V těchto volbách došlo k zásadní změně, kdy pozici třetí nejsilnější strany obsadili komunisté, kteří dosáhli největšího úspěchu v své historii, když skoro ztrojnásobili svůj předchozí výsledek a polepšili si tak z 14 na 38 mandátů. Na čtvrtém místě se umístila *Kómeitó*, které poprvé od jejího vzniku klesly preference. Z minulých 47 mandátů si totiž pohoršila na 29. Preference poprvé klesly i DSS, která se tak stala poslední pátou stranou, které se probojovala do parlamentu se ziskem 19 mandátů oproti 29.⁸⁶

⁸² FARNSWORTH, Lee W. 1973. s. 117–118.

⁸³ Tamtéž. s. 122.

⁸⁴ STOCKWIN, J.A.A. *Dictionary of the Modern Politics of Japan*. Londýn: Routledge, 2003, s. 253. ISBN 9780203410899.

⁸⁵ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

⁸⁶ Tamtéž.

Strana	Mandáty	Volby 1969	Rozdíl
LDS	271	288	-17
JSS	118	90	+28
JKS	38	14	+24
<i>Kómeitó</i>	29	47	-18
DSS	19	29	-10

Tabulka 12 – Volby 1972

2.5.4 Vztahy mezi JSS a ČLR

JSS udržovala s Čínou přátelské vztahy ještě před tím, než došlo ke sblížení předsedů vlád obou zemí. To, že spolu JSS a ČLR do jisté míry komunikovaly, není překvapivé, jelikož se socialisté s levicovou vládou v ČLR v určitých názorech shodovali.

Spolupráce mezi JSS a Komunistickou stranou Číny (KSC) spočívala například v tom, že socialisté zprostředkovávali cesty soukromých osob či skupin do Pekingu a propagovali ekonomickou, kulturní a vědeckou výměnu mezi Japonskem a ČLR. Na základě těchto aktivit si socialisté dokonce připisují zásluhy, že právě oni hráli důležitou roli v normalizaci vztahů mezi oběma státy v září 1972. Představitelé strany dokonce čínské straně přislíbili, že budou i nadále pokračovat v prohlubování jejich vzájemných vztahů.⁸⁷

Na jaře roku 1975 se vedení strany rozhodlo, že po pěti letech vypraví delegaci do Pekingu, v jejímž středu stál sám předseda strany Narita. Během osmidenní návštěvy se Narita setkal s prezidentem Sdružení čínsko-japonského přátelství Liaem.⁸⁸ Společně pak při této příležitosti vydali memorandum, ve kterém vyjádřili nesouhlas s hegemonií Sovětského svazu a Spojených států.⁸⁹ JSS nebyla s Naritovým memorandumem spokojená, a proto hned po jeho návratu zpět do Japonska chtěli členové strany po svém předsedovi vysvětlení ohledně jeho postoje k SSSR, který byl z prohlášení nejasný. Narita své kolegy ubezpečil, že toto prohlášení jen kritizuje konkrétní projevy hegemonie SSSR a nemá v žádném slova smyslu udělat z SSSR nepřítele. Kritiky se Naritovi dostalo nejen od JSS samotné, ale i od DSS a komunistů.⁹⁰

2.5.5 Socialistické vnitrostranické rozepře

Největším odpůrcem Naritova memoranda byla Socialistická asociace (社会主義協会, *Šakai šugi kjó kai*), jejíž lídr Icuró Sakisaka otevřeně podporoval Sovětský svaz.⁹¹ Sakisakovým

⁸⁷ Lee, Chae-Jin. The Japan Socialist Party and China, 1975-1977. In: *Asian Survey*. 1978, Vol. 18, No. 3, pp. 275–289. s. 275–276. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2643220>.

⁸⁸ V anglickém originále China-Japan Friendship Association.

⁸⁹ V prohlášení byla zmíněna invaze ČSSR vojsky Varšavské smlouvy 21. srpna 1968.

⁹⁰ Lee, Chae-Jin. 1978. s. 279.

⁹¹ Socialistická asociace vznikla v roce 1951 a byla jednou z nejsilnějších frakcí vně JSS.

spojencem vně JSS byla frakce Kózóa Sasakiho, ale tentokrát se neshodli, jelikož Sasaki souhlasil s Naritovým prohlášením. Někteří Sasakiho spojenci dokonce Sakisaku nazvali zrádcem, protože souhlasil s invazí vojsk Varšavské smlouvy do Československa, kterou socialisté rázně odsoudili. Další vnitrostranické frakce zaujaly vůči tomu neutrální pozici.⁹²

Navzdory stranickému rozpolcení se Narita pokusil dosáhnout schválení svého memoranda rozhodovacími orgány strany. Nejprve svolal schůzi pěti hlavních představitelů strany, kromě předsedy strany mezi ně patří generální tajemník, dva místopředsedové a Saburó Eda. Všichni kromě Edy, který se překvapivě nevyjádřil, memorandum schválili. Druhým krokem bylo získat podporu u 25členného Ústředního výkonného výboru strany, který Naritu konfrontoval s důkladným výsledkem, jelikož mezi nimi byli například i členové Socialistické asociace. Verdikt výboru nebyl tak jednotný, ale i tak došlo ke schválení. Posledním, ale za to snadným krokem bylo získání podpory od Zvláštní komise pro čínsko-japonské vztahy.⁹³

Sakisakova aliance nadále kritizovala Naritu, ale místo toho, aby dosáhla, že se k ní připojí další vnitrostranické frakce, tak dosáhla úplného opaku. V červnu 1975 došlo k usmíření dvou odvěkých rivalů Kózóa Sasakiho a Saburóa Edy, kteří společně vstoupili do Společenství nového proudu⁹⁴, aby mohli lépe konkurovat Sakisakovi. Pro to, aby k jejich spojenectví došlo, tak musel Eda přijmout smířlivější postoj vůči ČLR a Sasaki musel navštívit Spojené státy. V červnu 1976 Eda dokonce navštívil Peking, kde se setkal s čínským místopředsedou vlády.⁹⁵

Hlavní představitelé JSS tak dali jasně najevo, že nejsilnější stranické frakce budou po dlouhých letech sporů spolupracovat. Po celou dobu své existence právě vnitrostranické rozepře působily socialistům problémy ve volbách, jelikož jim voliči nemohli zcela důvěřovat. Právě tento krok měl stranu dovést k větší jednotnosti, která měla pomoci k lepším volebním výsledkům v dalších letech.

2.5.6 Volby 1976

Od posledních voleb, které se konaly před čtyřmi lety, došlo ke změně na pozici předsedy LDS. Kakuei Tanaka se musel i navzdory průlomů v čínsko-japonských vztazích v roce 1974 vzdát své pozice kvůli obvinění z korupce. Jeho místo zaujal Takeo Miki, který vedl LDS do nadcházejících voleb. Socialisty opět vedl Tomomi Narita, kterému se tak povedlo ucházet se o hlasy voličů tři volební období po sobě, což se žádnému z jeho předchůdců nepodařilo.

⁹² Lee, Chae-Jin. 1978. s. 279.

⁹³ Tamtéž. s. 282.

⁹⁴ Z anglického New Stream Society.

⁹⁵ Lee, Chae-Jin. 1978. s. 284–285.

Poprvé od roku 1967, kdy do politiky vstoupilo *Kómeitó*, došlo ke vzniku nové politické strany, kterou byl *Nový liberální klub* (新自由クラブ, *Šin džijú kurabu*). Nový liberální klub byl založen šesti bývalými členy LDS, kteří od své nejsilnější vládní strany odešli asi půl roku před volbami. Hlavním důvodem jejich odchodu nebyl názorový rozkol, nýbrž nesouhlas se vnitrostranickou strukturou. Krom již šesti zmíněných zakládajících členů bylo na hlasovací listině zapsáno 20 kandidátů. Předseda strany Jóhei Kóno již před volbami dal jasně najevo, že jeho strana nebude kooperovat s žádnými levicovými stranami.⁹⁶

Od roku 1955 byly výsledky japonských parlamentních voleb vesměs monotónní, jelikož vždy došlo k jasnému vítězství LDS, díky kterému strana získala nadpoloviční většinu v parlamentu a mohla tak snadno přijímat nové zákony. V těchto volbách ale došlo ke konci tohoto privilegia, když LDS přišla po jednadvaceti letech o svou většinu.⁹⁷ I když takovýto propad voličských preferencí LDS asi nikdo nečekal, tak není složité najít některé jeho příčiny. První příčinou byl vznik Nového liberálního klubu, který odlákal voliče LDS. Díky svému ukotvení na stejném politickém spektru tak byl relativně vhodnou alternativou. Druhou příčinou bylo zapojení bývalého předsedy Tanaky v korupční aféře s americkou leteckou společností Lockheed, kvůli které se musel vzdát svého mandátu.

V řeči čísel získala LDS pouhých 249 mandátů, což je o 22 mandátů méně než posledně. O většinu těchto mandátů mohla být připravena Novým liberálním klubem, který jich získal 17 a dotáhl se tak na komunisty. Komunisté totiž nedokázali navázat na svůj historický výsledek z minulých voleb, kdy získali 38 mandátů, ale tentokrát jich získali jen 17. Naopak *Kómeitó* se podařilo dosáhnout svého historicky nejlepšího volebního výsledku, když získalo 55 mandátů. Stejně jako *Kómeitó* se i DSS povedlo oproti předchozím volbám svůj výsledek vylepšit na 29 mandátů oproti předchozím 19. V růstu pokračovala i JSS, která získala 123 křesel, což je o pět křesel více než před čtyřmi lety.⁹⁸ Jediné, co socialisty mohlo mrzet byl fakt, že nedokázali lépe využít ztráty jejich odvěkových rivalů LDS. Na druhou stranu by socialisté museli provést nějaké zásadní změny ve svém volební programu, aby dokázali LDS konkurovat, protože stále ztráceli více než polovinu křesel.

⁹⁶ DIXON, Karl. The 1976 General Election in Japan. In: *Pacific Affairs*. 1977, Vol. 50, No. 2, pp. 208–230. s. 219. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2756299>.

⁹⁷ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

⁹⁸ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

Strana	Mandáty	Volby 1972	Rozdíl
LDS	249	271	-22
JSS	123	118	+5
<i>Kómeitó</i>	55	29	+26
DSS	29	19	+10
JKS	17	38	-21
Nový Liberální Klub	17	0	+17

Tabulka 13 – Volby 1976

2.5.7 Změny ve vedení JSS

V roce 1977 došlo v JSS ke změnám ve vedení strany. Po únorovém stranickém sjezdu ukončil Saburó Eda své působení ve vrcholné politice, když odešel do ústraní. V JSS tak skončil jeden z jejích nejvlivnějších členů, který strávil v jejích službách dlouhých 22 let. Edův důvod neměl dlouhého trvání, jelikož po pár měsících náhle zemřel na rakovinu plic.⁹⁹

Po neúspěšných červencových volbách do horní komory japonského parlamentu Tomomi Narita oznámil svou rezignaci na post předsedy JSS, po dlouhých osmi letech ve vedení strany. Hlavním cílem jeho rozhodnutí bylo omezit rostoucí moc Socialistické aliance, jejíž členové tvořili na únorovém sjezdu skoro polovinu všech delegátů. Za nejpravděpodobnějšího nástupce na pozici předsedy JSS byl považován Ičio Asukata, který nebyl žádným politickým nováčkem, v JSS působil již od 50. let. Na rozdíl od předchozích předsedů strany v roce 1963 složil poslanecký mandát, aby úspěšně kandidoval na starostu své rodné Jokohamy.¹⁰⁰ Jinak byl Asukata praktickým kandidátem, jelikož vyhovoval jak krajně levicové Socialistické alianci, tak dalším stranickým frakcím. Před začátkem stranického kongresu v září 1977 svolal překvapivou tiskovou konferenci, kde představil třibodovou vizi pro budoucnost JSS, kterou japonská media označila jako „Asukatovy politické zásady“ či „Asukatovy tři požadavky“. Jeho tři požadavky zněly následovně:¹⁰¹

- Přímá volba předsedy JSS všemi členy strany, místo toho, aby veškerá rozhodovací moc ležela v rukou stranického kongresu.
- Zvýšení moci stranického předsedy, aby měl rozhodující slovo při případných patových situacích při kongresových jednáních.

⁹⁹ MACDOUGALL, Terry Edward. ASUKATA ICHIO AND SOME DILEMMAS OF SOCIALIST LEADERSHIP IN JAPAN. In: *Political Leadership in Contemporary Japan*. USA: University of Michigan Press, 1982, pp. 51–92. s. 58. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.18669.6>.

¹⁰⁰ Asukata byl starostou Jokohamy mezi lety 1963 a 1978.

¹⁰¹ MACDOUGALL, Terry Edward. 1982. s. 64.

- Ustanovení poradních skupin, jejichž cílem bude učinit JSS otevřenější veřejnosti a citlivější vůči problémům, které sužují japonskou společnost.¹⁰²

Je vidět, že Asukata měl zajímavé vize, které by v mnohém pomohly vylepšit či dokonce zrychlit určité vnitrostranické mechanismy. Například rozšíření pravomocí členů strany při volbě nového předsedy by mohlo socialistům pomoci se přiblížit japonským občanům, protože řadoví členové strany mají k voličům rozhodně blíže než stranický kongres a mohli by tak dát svůj hlas perspektivnějším předsednickým kandidátům. Navíc by se JSS mohla přiblížit mladším voličům, jelikož členy stranického kongresu jsou hlavně vysloužilější členové, kteří nemusí zcela rozumět tomu, co je důležité pro nastupující japonskou generaci voličů. Právě neporozumění problémům, které tíží mladší generace, prohrálo socialistům volby například v roce 1969, kdy došlo k největší porážce v historii strany.

Pro některé politické experty tak mohlo být zážející, že Asukatovy návrhy nebyly jedním z hlavních témat na zářijovém stranickém kongresu. Navzdory tomu si i tak byly tokijské novinové deníky jisté, že Asukata bude hlavním kandidátem na zisk křesla předsedy strany. V tomto jim rozporovali místní novináři přispívající do jokohamských vydání těchto deníků, kteří byli přesvědčeni, že Asukata přijme předsednictví jen když budou jeho návrhy přijaty. Jokohamští novináři nakonec měli pravdu, protože Asukata oznámil, že předsednictví nepřijme do té doby, než jeho požadavky nevejdu v platnost. Nakonec došlo k tomu, že kongres další jednání o novém předsedovi odložil na prosinec s tím, že obnovil pravomoci starému vedení strany.¹⁰³

Během následujících dvou měsíců se Asukata věnoval kromě své práce starosty Jokohamy i objasňováním své představy o tom, že JSS musí být veřejnější. Sám byl zastáncem názoru, že by se strana měla odklonit od svých zastaralých principů, které jsou kombinací předválečné uzavřenosti levice a novodobé vnitrostranické frakční politiky. Souběžně probíhala jednání ve vysokých stranických kruzích v čele s dosluhujícím Naritou ohledně přijetí Asukatových požadavků. Asukata se nakonec po zdlouhavém vyjednávání stal novým předsedou JSS v prosinci 1977. Asukata čelil ještě jednomu hlasování v únoru 1978, které zcela stvrdilo jeho nástup do čela strany, jelikož získal 98 % všech hlasů.¹⁰⁴ Jeho jmenováním, se kterým souhlasily všechny stranické frakce, tak měla začít nová éra JSS.

¹⁰² MACDOUGALL, Terry Edward. 1982. s. 64.

¹⁰³ Tamtéž. s. 66.

¹⁰⁴ Tamtéž. s. 72–73.

2.5.8 Volby 1979

První zkouškou pro nového socialistického lídra byly volby do dolní komory parlamentu, které se konaly koncem roku 1979. Nejen u socialistů došlo ke změně na nejsilnější stranické pozici, LDS do voleb také vstoupila s novým předsedou Masajošim Óhirou, který vystřídal svého předchůdce Takea Mikiho.

Obdobně jako v předchozích volbách se do voleb přihlásila nová politická strana, kterou byla Socialisticko-demokratická federace (社会民主連合, *Šakai minšū rengo*). Jak je možné podle názvu vyzorovat, tak se jedná o další stranu vzniklou z JSS. Zakladateli strany byli Sacuki Eda (syn Saburóa Edy) a Naoto Kan v roce 1978. Později téhož roku se k nim přidala ještě skupina tří bývalých členů JSS vedená Hideem Denem, který byl zvolen jejím předsedou.¹⁰⁵ Po 19 letech tedy došlo k dalšímu roztržštění socialisticky smýšlejících voličů, což bylo problémem pro JSS a DSS.

Volby opět tradičně ovládla LDS, která získala 248 mandátů, což bylo o jeden méně než před třemi lety. V porovnání se svým prvním volebním obdobím ztratil parlamentní křesla Nový liberální klub, který přišel o 13 mandátů a mohl tak jmenovat pouhé tři poslance. Preference klesly i JSS, která získala 107 mandátů oproti 123, které zaznamenala před třemi roky. Nově vzniklá Socialisticko-demokratická federace získala při své první kandidatuře dva mandáty a obsadila tak poslední místo. V mezi volebním růstu pak nadále pokračovala *Kómeitó* a DSS. *Kómeitó* získalo 57 mandátů, v roce 1976 jich mělo 55. DSS získala o 6 křesel více než posledně a měla jich tak 35. Oproti svým opozičním soupeřům si výrazně polepšili komunisté, kteří přepsali své historické tabulky, když se jim povedlo získat 39 parlamentních křesel, což byl jejich nejvyšší volební úspěch.¹⁰⁶ Volební ztráty JSS byly nejspíše způsobeny tím, že určitá část voličské základny nesouhlasila se změnou, která se udála na pozici předsedy strany.

¹⁰⁵ STOCKWIN, J.A.A. *Dictionary of the Modern Politics of Japan*. Londýn: Routledge, 2003, s. 312. ISBN 9780203410899.

¹⁰⁶ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

Strana	Mandáty	Volby 1976	Rozdíl
LDS	248	249	-1
JSS	107	123	-16
<i>Kómeitó</i>	57	55	+2
JKS	39	17	+22
DSS	35	29	+6
Nový Liberální Klub	4	17	-13
Socialisticko-demokratická federace	2	0	+2

Tabulka 14 – Volby 1979

2.6 Vývoj politické situace mezi lety 1980 a 1992

Celé toto období stejně jako všechny předešlé bylo pod nadvládou předsedů vlád zastupujících LDS. Nejvýraznějším z nich byl Jasuhiro Nakasone, který si hlavně zakládal na dobrých vztazích se světovými mocnostmi. Na domácí půdě například chtěl změnit 9. článek ústavy, protože chtěl zvýšit armádní rozpočet. Za jeho vlády v roce 1986 započala tzv. „bublinová ekonomika“, během které došlo ke konci hospodářského růstu, ten se projevoval hlavně strmou inflací v cenách nemovitostí. Tento stav trval až do roku 1991, kdy došlo k prasknutí bubliny a ceny naopak rychle klesaly.

K velkým změnám došlo u JSS, kterou mezi lety 1986 a 1991 vedla první předsedkyně v japonské historii Takako Doi. Pod jejím vedením JSS změnila svou rétoriku, jelikož se přestala snažit o zrušení Smlouvy o vzájemné bezpečnosti. Dále se jí povedlo mimo jiné přivést více žen do politiky či dosáhnout nejvýraznějšího volebního úspěchu JSS v roce 1990.

2.6.1 Volby 1980

Další parlamentní volby se konaly necelých osm měsíců od těch předchozích a byly doprovázeny událostmi, které neměly v historii japonské politiky obdoby.

Byly to první volby v historii, které byly vypsány poté, co byla vyhlášena nedůvěra vládě. JSS totiž v květnu 1980 vyvolala hlasování o nedůvěře vládě, jako hlavní důvody pro své rozhodnutí uvedla korupci uvnitř LDS a jeho nečinnosti v otázce inflace cen spotřebního zboží. Samozřejmě, že JSS nemusela vyvolávat jednání o nedůvěře, stačilo jen vyvinout tlak na premiéra Óhiru, aby rezignoval. Hlasování o nedůvěře se nakonec ukázalo jako správné rozhodnutí, protože se opozici povedlo koaliční politiky přehlasovat. Hlavním důvodem opozičního úspěchu byla rebelie uvnitř LDS, kdy se členové tří vnitrostranických frakcí nedostavili k hlasování, a kolice tak souboj prohrála o 56 hlasů. Nové volby do dolní komory

parlamentu by samy o sobě nebyly takovým problémem, to by se ale nesměly konat ve stejný rok s volbami do horní komory. Japonsko tak čekaly dvoje volby v jednom roce.¹⁰⁷

Všechny strany tak znovu musely mobilizovat svá marketingová oddělení, aby mohly připravit novou kampaň. Pro zvýšení šancí na mocenskou změnu došlo ke vzniku aliance mezi JSS, DSS a *Kómeitó*, což bylo poprvé, co se opoziční strany kromě komunistů rozhodly spojit.¹⁰⁸ Důležité je zmínit, že každá strana šla do voleb sama za sebe.

Cílem kampaně LDS bylo přesvědčit voliče, že důvody pro vyvolání nedůvěře nebyly opodstatněné, a poukázala na kvalitu životní úrovně, kterou vybuodovala během své dlouhotrvající vlády. Zahájení kampaně 30. května se nepřekvapivě zúčastnil i premiér Óhira, který byl o den později hospitalizován kvůli silné únavě. Óhira se do čela LDS nevrátil, protože 12. června zemřel na infarkt. Tato smutná událost měla naprosto zásadní dopad na průběh předvolebních kampaní a voleb samotných. Po Óhirově úmrtí došlo k tomu, že všechny opoziční strany a stranické frakce vně LDS změnilы svou rétoriku z úcty k zesnulému.¹⁰⁹

V souvislosti s těmito vsutku netradičními volbami, už jen zbývá shrnout konečné výsledky, a jestli se do nich nějak promítlo úmrtí Masajošiho Óhiry. LDS se nepřekvapivě povedlo obhájit své osm měsíců staré vítězství, které bylo předpovídáno japonskou společností. To, co všechny zaskočilo, byl rozdíl, kterým LDS volby opanovala. Nejsilnější politické straně se podařilo vyhrát s historicky největším počtem hlasů a mandátů od obnovy japonské politické scény roku 1945. LDS získala 284 křesel, což bylo o neskutečných 36 mandátů více než před osmi měsíci. Není třeba zmiňovat, že 284 mandátů stačilo na jasnou většinu v dolní komoře parlamentu. Na druhém místě skončila JSS, která stagnovala a zůstala na stejném počtu 107 poslanců, i když dosáhla na vyšší počet hlasů. Dalším stranám kromě LDS, kterým se povedlo zvýšit svou moc v parlamentu, byly Nový liberální klub (12 křesel) a Socialisticko-demokratická federace (3 křesla). Zbývajícím třem opozičním stranám pak počet poslanců poklesl. Třetí nejsilnější stranou bylo *Kómeitó* (32), v těsné vzdálenosti následovala DSS (31) a komunisté. (29).¹¹⁰ Je tedy vidět, že Óhirovo úmrtí zapůsobilo na značnou část voličů, kteří LDS dali hlasy ze soucitu. Zůstává otázkou, jak by volby dopadly, pokud by k této tragické události nedošlo. LDS by i tak bez pochyb volby vyhrála, protože síle její voličské základny nemohla žádná jiná parlamentní strana konkurovat.

¹⁰⁷ QUO, Quei F. Party Politics in Japan: The June 1980 Election. In: *Modern Asian Studies*. 1982, Vol. 16, No. 2, pp. 251–276, s. 251–253. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/312202>.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 260.

¹⁰⁹ QUO, Quei F. 1982. s. 262.

¹¹⁰ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

Strana	Mandáty	Volby 1979	Rozdíl
LDS	284	248	+36
JSS	107	107	0
<i>Kómeitó</i>	33	57	-24
DSS	32	35	-3
JKS	29	39	-10
Nový liberální klub	12	4	+8
SDF	3	2	+1

Tabulka 15 – Volby 1980

2.6.2 Volby 1983

Mezi lety 1980 a 1983 se na pozici předsedy vlády vystřídali Zenkó Suzuki (1980–82) a Jasuhiro Nakasone, který se probjoval do čela LDS v roce 1982 a byl i tím, kdo stranu vedl do voleb v roce 1983. Změnu ve vedení strany provedli i socialisté, kdy Ičia Asukatu nahradil Masaši Išibaši.

Dva měsíce před otevřením hlasovacích místností po celém Japonsku došlo k vynesení verdiktu Tokijského obvodního soudu v korupční aféře americké letecké společnosti Lockheed. Mezi obviněnými byl i bývalý premiér a poslanec za LDS Kakuei Tanaka. Opozice se snažila o to, aby se Tanaka vzdal svého poslaneckého mandátu, ale neúspěšně. Navzdory svému obvinění byl Tanaka opět zvolen do dolní komory parlamentu, kde získal nejvyšší počet hlasů. Pozoruhodné je, že Tanaka nebyl jediným kontroverzním poslancem znovuzvoleným do poslanecké sněmovny. Dalším byl například jeho bývalý stranický kolega Takajuki Sató, který byl taktéž zapojen do aféry Lockheed.¹¹¹ Na celé situaci tedy můžeme vidět, že do korupce byli zapojeni stávající i bývalí členové LDS.

Volby tradičně ovládla LDS, ale v porovnání s volbami v roce 1980 si pohoršila o 34 křesel, a tím pádem znovu přišla o parlamentní většinu. Na výsledku je jasně vidět to, že skutečně u posledních voleb LDS dosáhla na svůj historický úspěch tím, že od voličů získala mnoho hlasů ze soucitu po úmrtí Masajošiho Óhiry. Místo nejsilnější opoziční strany obhájili socialisté, kteří získali 112 mandátů, což je o pět více než před třemi lety. Třetí nejsilnější stranou bylo nadále *Kómeitó*, kterému se povedlo zvýšit počet svých poslanců na 58. Čtvrté místo znovu připadlo DSS, která získala o šest mandátů více a do příštích voleb jí tak reprezentovalo 38 poslanců. Ve svých nevyrovnaných výkonech v posledních třech volebních

¹¹¹ BAERWALD, Hans H. Japan's December 1983 House of Representatives Election: The Return of Coalition Politics. In: *Asian Survey* 1984. Vol. 24, No. 3, pp. 265–278. s. 268. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644066>.

obdobích pokračovali komunisté, kteří opět ztratili, tentokrát přišli o tři mandáty a do sněmovny tak vyslali 26 zástupců. Na posledních dvou místech se umístily strany, které vznikly v 70. letech, Nový liberální klub z osmi poslanci a Sociálně-demokratická federace s třemi poslanci.¹¹² Na japonskou politickou scénu se vrátila koaliční vláda tvořená poslanci LDS a Nového liberálního klubu, kteří dohromady získali většinu v parlamentu.¹¹³

Strana	Mandáty	Volby 1980	Rozdíl
LDS	250	284	-34
JKS	112	107	+5
<i>Kómeitó</i>	58	33	+25
DSS	38	32	+6
JKS	26	29	-3
Nový Liberální Klub	8	12	-4
SDF	3	3	0

Tabulka 16 – Volby 1983

2.6.3 Japonsko za premiéra Nakasoneho do roku 1986

Během svého prvního roku ve vedení japonské vlády premiér Jasuhiro Nakasone (LDS) pokračoval v práci svých předchůdců. Nakasone již dlouho patřil k hlavním představitelům LDS, bylo více než jasné, že jednou bude zastávat pozici předsedy strany, a tedy i premiéra Japonska. Poprvé bylo jeho jméno v práci zmíněno ve spojitosti s normalizací čínsko-japonských bilaterálních vztahů na počátku 70. let, kdy jeho frakce podporovala sblížení Japonska a ČLR.

Největším problémem, se kterým se musel Nakasone v roce 1983 vypořádat, byla rostoucí nezaměstnanost, která se blížila ke 3 %, což byla její nejvyšší hodnota od počátku japonského hospodářského růstu v 60. letech. Z tohoto důvodu sepsala japonská vláda ekonomický plán, který počítal se snížením nezaměstnanosti na 2 % do roku 1990 za podmínky, že předpokládaný ekonomický růst bude na hodnotách kolem 4 %. Na poli zahraničních vztahů pak Nakasone navštívil začátkem roku 1983 amerického prezidenta Ronalda Reagana ve Washingtonu. Japonský premiér si svým osobitým přímočarým stylem projevu ohledně japonsko-amerických vztahů získal americká média, která byla zvyklá spíše na rezervované projevy jeho předchůdců. V Japonsku jeho projev hodnotili více skepticky. Dalšími problémy,

¹¹² Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

¹¹³ BAERWALD, Hans H. 1984. s. 271.

keré musela japonská vláda řešit, se točily kolem otázek ohledně vojenské obrany a obchodu.¹¹⁴

V povolebním roce 1984 vládní kruhy odsouhlasily Bílou knihu, jejíž hlavní myšlenkou byl plán vytvořit z Japonska zemi, která se bude soustředit hlavně na vývoz. Pokud by se tuto strategii povedlo stabilně plnit, tak by Japonsko mohlo více promlouvat do mezinárodního dění.¹¹⁵

Rok 1985 byl pro Nakasoneho zásadním, jelikož v něm došlo k několika důležitým událostem, díky kterým na sebe upozornil nejen na domácí půdě, ale i ve světě. Nakasone pokračoval v dalším v upevňování zahraničních vztahů. Již na začátku ledna se po několikáté setkal s prezidentem Reaganem. V březnu se zúčastnil pohřbu sovětského prezidenta Konstantina Černěnka, kterého se zúčastnil namísto japonského ministra zahraničí Šintaróa Abeho (LDS). Dále na sebe japonský premiér upozornil během říjnového Valného shromáždění OSN v americkém New Yorku, kdy ve své řeči uvedl, že by se příští rok chtěl setkat s novým sovětským prezidentem Michailem Gorbačovem. V neposlední řadě během roku navštívilo Japonsko několik vysoce postavených světových představitelů, mezi které patřili předsedové vlád Korejské republiky, Indie či ČLR.¹¹⁶ Je tedy nadmíru jasné, že si Nakasone zakládal na vztazích s dalšími světovými lídry, čímž zviditelňoval Japonsko ve světě.

Japonský premiér si sice budoval své dobré jméno v zahraničí, ale v Japonsku byl podroben kritice za některé své aktivity. Nejvýrazněji na sebe předseda vlády upozornil svou snahou o navýšení rozpočtu na japonské Jednotky sebeobran, který se snažil zvýšit z 1 %. Těchto snah se musel kvůli nevoli parlamentu na konci října 1985 vzdát, jelikož se zavázal, že výdajový limit nezmění. Dále na sebe premiér upozornil 15. srpna 1985, kdy při výročí 40 let od japonské kapitulace navštívil tokijskou svatyni Jasukuni, kde jsou kromě japonských řadových vojáků, kteří padli za Japonsko, uctíváni i vysocí japonští váleční představitelé, kteří byli po válce odsouzeni za své válečné zločiny. Kritici považovali tento pietní akt za pokus o vržení příznivějšího světla na japonskou válečnou éru a podnítit nacionalistické tendence. Na podzim pak čínské studentské protesty vedly premiérovy odpůrce k přesvědčení, že srpnová návštěva probudila u občanů japonských sousedních států obavy z obnovy japonského militaristického cítění.¹¹⁷

¹¹⁴ KRAUS, Ellis S. Japan in 1983: Altering the Status Quo? In: *Asian Survey*. 1984. Vol. 24, No. 1, pp. 81–99. s. 82. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644169>.

¹¹⁵ THAYER, Nathaniel B. Japan in 1984: The Nakasone Era Continues. In: *Asian Survey*. 1985. Vol. 25, No. 1, pp. 51–64. s. 51. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644056>.

¹¹⁶ PHARR, Susan J. Japan in 1985: The Nakasone Era Peaks. In: *Asian Survey*. 1986. Vol. 26, No. 1. pp. 54–65. s. 54. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644093>.

¹¹⁷ PHARR, Susan J. 1986. s. 55.

Navzdory silné kritice ze strany Nakasoneho politických oponentů se jeho kabinet těšil nebývale vysoké podpoře, v zářijovém průzkumu mu dokonce věřilo až 60 % obyvatel. Na rozdíl od svých předchůdců, kteří spíše byli jen prostředníky mezi vládou a občany, se Nakasone zaměřil více na sebepropagaci, hlavně tím, že měl u každého svého kroku několik kamer mapujících jeho denní aktivity. Dále premiér často promlouval k občanům skrze televizní obrazovky. V dubnu 1985 dokonce pobízel japonské občany ke koupi zahraničních produktů. Důležité bylo i to, že občanům dokázal srozumitelně vysvětlit usnesení vlády.¹¹⁸

V neposlední řadě došlo i k posunu v právech žen, kdy v roce 1985 prošel po dlouhotrvajících dohadách skrze poslance návrh zákona o rovných příležitostech v zaměstnávání, který byl kompromisem mezi odbory, skupinami reprezentujícími vyšší a střední třídy žen a asociací zaměstnavatelů. Japonsko tak po pěti letech splnilo konvenci OSN ohledně eliminace všech forem diskriminace vůči ženám. Tento zákon například zakazuje diskriminaci žen v zaměstnání či se zabývá problematikou mateřské dovolené.¹¹⁹ Japonsko se sice zavázalo ke zlepšení pracovních podmínek pro ženy, ale jak je známo, tak určitá míra diskriminace vůči ženám stále přetrvávala. Neustále totiž přežíval rodinný model, kdy matka spíše zůstala doma, aby se starala o chod domácnosti, než aby budovala kariéru.

2.6.4 Volby v roce 1986

Volební místnosti sedmnáctých poválečných voleb byly otevřeny v červenci 1986, byly to v pořadí druhé volby, ve kterých se proti sobě ve vedení dvou nejsilnějších stran postavili Jasuhiro Nakasone za LDS a Masaši Išibaši za JSS.

Důležitým faktorem, který se promítl do těchto voleb, byla silná podpora, které se těšil premiér Nakasone. V návaznosti na ni se LDS povedlo dosáhnout historicky nejvyššího volebního úspěchu v historii, kterým pokořila svůj předchozí rekord z roku 1980. V těchto volbách totiž dosáhla rovných 300 mandátů z 511 možných. Jako obvykle všechny předvolební průzkumy předpovídaly vítězství LDS, ale žádná z predikcí nepočítala s takto vysokým počtem mandátů, který by jí zajistil naprostou většinu v dolní komoře parlamentu.¹²⁰

JSS na rozdíl od svých největších rivalů zaznamenala svůj nejhorší výsledek v historii, protože získala pouhých 85 poslaneckých křesel. Socialisté měli stejně jako v roce 1969 štěstí, že další politické strany neměly zdaleka tak silnou voličskou základnu. Žádná z dalších opozičních stran se JSS nepřiblížila ani v dobách jejich největších neúspěchů. To samé platí o těchto volbách,

¹¹⁸ PHARR, Susan J. 1986. s. 55.

¹¹⁹ Tamtéž. s. 65.

¹²⁰ PHARR Susan J. a Takako Kishima. Japan in 1986: A Landmark Year for the LDP. In: *Asian Survey*. 1987. Vol. 27, No. 1, pp. 23–34. s. 23–24. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644597>.

kdy druhá nejsilnější opoziční strana *Kómeitó* také ztratila na síle a zapsala si 56 mandátů, po minulých volbách jich měla 58. DSS také nedokázala oslovit více voličů než před třemi lety, když se konečný počet jejích mandátů zastavil na 26, což znamenalo ztrátu 12 mandátů. Stejný počet poslanců získali i komunisté, kteří tak dosáhli na stejný počet mandátů jako posledně. Jako předposlední se dolní komory parlamentu dostal Nový liberální klub, který pokračoval v úpadku, když si připsal šest mandátů. Sociálně-demokratická federace jakožto jediná opoziční strana zvýšila svůj počet mandátů, když dosáhla na čtyři mandáty.¹²¹

Strana	Mandáty	Volby 1983	Rozdíl
LDS	300	250	+50
JSS	85	112	-27
<i>Kómeitó</i>	56	58	-2
DSS	26	38	-12
JKS	26	26	0
Nový liberální klub	6	8	-2
SDF	4	3	+1

Tabulka 17 – Volby 1986

2.6.5 První žena ve vedení JSS

Socialisté museli po historickém volebním neúspěchu provést zásadní změny na nejvyšších pozicích ve straně. Před sedmnácti lety se také dostali do podobné situace, ale tehdy se stranický kongres rozhodl, že předseda strany Narita dostane příležitost nelichotivý výsledek napravit v dalších volbách.

V polovině roku 1986 vše dopadlo jinak, ihned po volbách celá výkonná rada strany v čele s předsedou Išibašim dala výpověď. Socialisté se rozhodli provést změnu, která v japonské politice neměla obdoby. Do čela strany byla zvolena Takako Doi, která se stala první ženou vykonávající vysokou politickou funkci v japonské historii. Doi se dostalo podpory od obou stranických táborů, které doufaly, že se jí povede stranu oživit a rozšířit její podporu mezi ženami.¹²² Právě oživení socialisté po posledních neúspěšných volbách potřebovali.

V svém prvním předsednickém proslovu, který pronesla jako všichni její předchůdci na lednovém celonárodním stranickém kongresu, oznámila svou snahu o rozšíření socialistického voličského jádra mimo tradičního stranického spojence svazy *Sóhjó*. Dále také vyzvala JSS k užší spolupráci s občanskými hnutími a k vyšší účasti žen v politice. Doi tak ukázala, že oproti

¹²¹ Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

¹²² PHARR, Susan J. a Takako Kishima. 1987. s. 26.

svým předchůdcům se bude aktivně snažit o změnu. Samotný kongres byl přelomový v tom ohledu, že konečně došlo ke zviditelnění žen uvnitř strany, celkově se ho totiž zúčastnilo pětkrát více žen než v předešlých letech.¹²³ Jmenování Takako Doi do pozice předsedkyně strany tak dodalo sebevědomí dalším političkám, které chtěly promluvit do chodu JSS.

Změny nastaly také ve stranické ideologii, kde byly pro Doi důležité hlavně vztahy s Korejskou republikou, vývoj jaderných energií, Jednotky sebeobrany a v neposlední řadě diplomatický nepřítel v podobě Vzájemné smlouvy o bezpečnosti. Právě o posledních dvou bodech se socialisté zmiňovali ve svém nejnovějším programovém prohlášení „*Další Japonsko a svět*“ zveřejněného v září 1986, dle něj již nepožadovali okamžité zrušení Jednotek sebeobrany a Smlouvy o vzájemné bezpečnosti. Také požadovali, aby Jednotky sebeobrany sloužily pouze k obraně japonského souostroví s tím, že nedojde k navýšení jejich ročního rozpočtu. Největším překvapením pak bylo, že socialisté ve svém prohlášení zdůrazňovali důležitost prohlubování vztahů se Spojenými státy. Nová předsedkyně JSS dokonce navštívila Spojené státy dříve, než se vydala do ČLR či SSSR.¹²⁴ Lze vidět, že Doi se spíše snažila navozovat vztahy s demokratičtějšími zeměmi, místo toho, aby socialisté spolupracovali pouze se zeměmi, kde vládne levicová politika. Tento krok mohl dopomoci k přilákání pravicovějších voličů, kteří do této doby hlasovali hlavně pro DSS. Dále se také snažila o to, aby JSS navenek nepůsobila jako proti systémová strana.

V souvislosti s ideologickou změnou JSS ostatní opoziční strany podnikly kroky, na jejichž základě se měly přiblížit k užší spolupráci se socialisty.¹²⁵ Důležité je zmínit, že spolupráce mezi opozičními stranami fungovala do jisté míry již mezi lety 1980 a 1985, kdy spolupracovaly JSS a *Kómeitó*.¹²⁶ V červnu 1987 se do médií dostala informace o tom, že došlo k několika setkáním za zavřenými dveřmi mezi bývalými vysokými činiteli DSS a JSS, ohledně možnosti bližší spolupráce mezi oběma stranami. Jednalo se také mezi socialisty a *Kómeitó*, kteří začali projednávat možnost obnovy jejich staré spolupráce. *Kómeitó* a DSS se tak začaly přibližovat možné spolupráci s JSS.¹²⁷ Na celé situaci je tak vidět, že Takako Doi nevzala své předsednictví na lehkou váhu a ihned po svém nástupu do pozice předsedkyně JSS se vydala směrem stranické reformy. Nic jiného se od ní nedalo očekávat, jelikož se do čela JSS dostala v období, kdy se strana ocitla v největší povolební krizi od roku 1969. Doi tak musela přilákat

¹²³ FUKUI, Haruhiro. Japan in 1987: An Eventful Year. In: *Asian Survey*. 1988, Vol. 28, No. 1, pp. 23–34. s. 29–30. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644870>.

¹²⁴ FUKUI, Haruhiro. 1988. s. 30.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ MACDOUGALL, Terry Edward. 1982. s. 82.

¹²⁷ FUKUI, Haruhiro. 1988. s. 30.

novou skupinu voličů, která by socialistům pomohla k zisku dostatečného počtu hlasů potřebnému k opětovnému zisku trojciferného počtu mandátů. Samozřejmě musela doufat v to, že LDS nebude schopna zopakovat podobný výsledek i v následujících volbách. K tomu měla pomoci změna socialistické rétoriky v otázce japonsko-amerických vztahů, která socialistům otevřela cestu k bližší spolupráci s DSS a *Kómeitó*.

2.6.6 Politická situace do roku 1989

V roce 1987 došlo ke strmému propadu v oblíbenosti premiéra Nakasoneho, který byl způsoben jeho plánovaným zavedením daně z přidané hodnoty, jejímž byl velkým příznivcem. Nakonec Nakasone tento návrh stáhnul, jelikož byl kritizován nejen opozicí, ale i svými spolustraníky.¹²⁸ Další problémy na sebe nenechaly dlouho čekat, když vládní LDS utrpěla vysoké ztráty ve volbách do místních zastupitelstev a prefekturních volbách. V souvislosti s těmito událostmi došlo ke změně na postu předsedy LDS, kdy Nakasoneho nahradil Noboru Takešita. Takešita neměl nástup do křesla předsedy vlády vůbec snadný, jelikož 20. října, tedy v den jeho jmenování do úřadu, došlo ke krachu newyorské burzy, který měl zásadní dopad na japonský akciový trh.¹²⁹ Pod novým předsedou vlády došlo na jaře roku 1988 k opětovnému růstu japonského akciového trhu. Souběžně s krachem burzy došlo k celonárodnímu nárůstu cen pozemků na trhu s nemovitostmi, který japonské obyvatele sužoval téměř dva roky. Situaci měla vyřešit navrhovaná reforma, jejímž cílem bylo přemístění kapitálu z burzy. Dalším problémem, který vznikl v návaznosti na růst akciového trhu, byl příchod nových nekvalifikovaných zahraničních pracovníků například z Filipín.¹³⁰

Takešita pokračoval v práci svého předchůdce především v oblasti zahraničních vztahů. Již v prosinci roku 1987 nový japonský předseda vlády navštívil schůzi Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), pořádaného ve filipínském hlavním městě Manile. Začátkem roku 1988 pak poprvé navštívil amerického prezidenta R. Reagana ve Washingtonu. Před návratem do Japonska se ještě setkal s kanadským předsedou vlády Brianem Murloneyem. Do konce roku poté Takešita podnikl ještě několik zahraničních cest, během kterých navštívil například Korejskou republiku, Velkou Británii či Austrálii.¹³¹ Upevňování vztahů s ostatními mocnostmi evidentně nebylo pro Takešitu složité.

V září roku 1988 japonská média informovala veřejnost o zhoršujícím se zdravotním stavu císaře, který se ze zdravotními problémy potýkal už přes rok. V polovině září se jeho stav

¹²⁸ FUKUI, Haruhiro. 1988. s. 29.

¹²⁹ Tamtéž. s. 33–34.

¹³⁰ FUKUI, Haruhiro. Japan in 1988: At the End of an Era. In: *Asian Survey*. 1989, Vol. 29, No. 1, pp. 1–11. s. 1–3. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644511>.

¹³¹ Tamtéž.

zhoršil natolik, že musel být hospitalizován. V nemocnici se podrobil operaci slinivky břišní, při které mu byla zjištěna rakovina dvanáctníku. Navzdory tomu, že císaři byla zjištěna rakovina, tak mu lékaři nepodalí informace o jeho skutečném zdravotním stavu. Tehdy japonští onkologičtí pacienti o své diagnóze nebyli informováni. Ve spojitosti s císařovým zhoršujícím se zdravotním stavem byl ve všech prefekturách klid. Přední japonští vládní představitelé rušili zahraniční cesty a občané rušili všechny typy oslav, jakými byly například podzimní festivaly. Japonská veřejnost byla dennodenně informována o císařově zhoršujícím se zdravotním stavu. Nejdéle vládnoucí japonský císař zemřel 7. ledna 1989 v 87 letech. Teprve v den úmrtí se japonská veřejnost poprvé dozvěděla o skutečné příčině císařových zdravotních problémů. Hirohitovým úmrtím skončila 62 let trvající éra Šówa. Císařský trůn po svém otci převzal nejstarší syn Akihito, který se stal v pořadí 125. japonským císařem, s jeho nástupem započala nová historická éra Heisei.¹³²

Nový císař Akihito se ve svém prvním proslovu zavázal, že bude dodržovat japonskou ústavu spolu s jejími demokratickými hodnotami. Potom, co se japonská politická scéna během posledního půl roku teoreticky zastavila, se museli japonští politici začít znovu věnovat svým povinnostem. Do popředí se vrátila úplatkářská aféra okolo společnosti Recruit, která byla tématem již od poloviny roku 1988, kdy komunistický stranický deník *Akahata* navázal na práci novinářů z *Asahi šinbun* a odhalil její napojení na přední představitele LDS.¹³³ Premiér Takešita se dokonce přiznal k tomu, že získal od Recruitu úplatky v hodnotě mezi 120 až 140 milionů jenů. Svůj podíl dostal i jeho předchůdce Nakasone.¹³⁴

V dubnu 1989 vláda způsobila další veřejné pozdvižení, když po letech dlouhého rozhodování zavedla tříprocentní daň z přidané hodnoty. Novela zákona byla posledním Takešitovým rozhodnutím před jeho nevyhnutelnou demisí, kvůli které se LDS dostala do problémů, protože neměla vhodného kandidáta, který by převzal vedení. Po měsíci a půl dohadů byl stranickým vedením za Takešitova nástupce vybrán stávající ministr zahraničí Sósuke Uno, který nakonec vydržel na premiérském křesle necelé dva měsíce, jelikož byl obviněn z nevěry s gejšou. Unovi kromě nevěry uškodily i červencové volby do horní komory parlamentu, kdy problémů LDS dokázala využít opoziční JSS, která v čele s Takako Doi poprvé od konce války připravila nejsilnější politickou stranu o většinu. LDS musela opět zvolit nového předsedu,

¹³² Hirohito Dies, Ending 62 Years as Japan's ruler. The Los Angeles Times [online]. USA, 1989. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1989-01-08-mn-196-story.html>. [cit. 2023-07-20]

¹³³ NESTER, William. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. In: *Third World Quarterly*. 1990, Vol. 12, No. 2, pp. 91–109. s. 96. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3992261>.

¹³⁴ SAMUELS, Richard J. Japan in 1989: Changing Times. In: *Asian Survey*. 1990, Vol. 30, No. 1, pp. 42–51. s. 46. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644771>.

kterým se nakonec stal Tošiki Kaifu. Skandál se nevyhnul ani Kaifuovu kabinetu, když jeho tajemník musel rezignovat poté, co byl stejně jako bývalý premiér Uno usvědčen z nevěry. Celá situace okolo tohoto skandálu měla i svou světlou stránku, jelikož poprvé v historii dostala možnost vykonávat vysokou pozici v LDS poslankyně. Kromě Takako Doi bylo do horní komory parlamentu zvoleno dalších 22 žen, což byl dosud historicky nejvyšší počet.¹³⁵

V neposlední řadě je nutno zmínit, že se skandálům nevyhnuly ani opoziční strany. Koncem roku byla v tisku publikována zpráva o tom, že někteří socialističtí poslanci byli podporováni herním průmyslem *pačinko*. Úplně „čisté“ nebylo ani *Kómeitó*, kdy v jednom z jeho vyřazených trezorů byly nalezeny peníze za úplatky.¹³⁶

Konec 80. let nebyl pro japonskou politiku vůbec snadný, tedy hlavně pro vládnoucí LDS, v jejímž čele se mezi lety 1987 a 1990 vystřídali tři předsedové. Další velmi zásadní změnou bylo úmrtí císaře Hirohita, na jehož místo po 62 letech vládnutí nastoupil v roce 1989 jeho nejstarší syn Akihito a nastolil tak novou éru japonských dějin.

2.6.7 Volby v roce 1990

Na pozadí událostí uplynulého roku se v únoru 1990 konaly další volby do dolní komory parlamentu. Stejně jako u voleb do horní komory bylo zajímavé sledovat, jestli Takako Doi dokáže na svůj obrovský volební úspěch navázat. Mnoho konzervativních voličů stálo na rozcestí. Museli se rozhodnout, jestli mají nadále vyjadřovat podporu LDS, i přes množství skandálů, kterých se její vysocí představitelé dopustili. Premiéra Kaifua tak nečekal vůbec lehký úkol. Hlavně v porovnání s konkurenčními socialisty, kteří pod vedením své předsedkyně během posledních čtyř let výrazně změnili svou rétoriku, aby oslovili konzervativnější voliče. K této možnosti je nutno ještě připočítat, že voličky by mohly spíše hlasovat pro Takako Doi, která jim byla v mnohém blíže než její protivníci. Dalším faktorem také mohlo být to, že ženy nevhodí svůj hlas straně, v jejíž čele stáli muži, kteří byli usvědčeni z nevěry, a ještě se to snažili zakrýt pomocí peněz.

Přes veškeré své skandály se LDS povedlo stejně jako před čtyřmi lety získat parlamentní většinu. Jediným rozdílem bylo to, že ve srovnání s předchozími volbami přišla o 25 křesel.¹³⁷ Důležité je zmínit, že byl po posledních volbách Nový liberální klub, jehož členové vstoupili zpět do řad LDS.¹³⁸ Liberální demokraté nebyli jedinými, komu na rozdíl od minulých

¹³⁵ OGAI, Tokuko. Japanese Women and Political Institutions: Why Are Women Politically Underrepresented? In: *Political Science and Politics*. 2001, Vol. 34, No. 2, pp. 207–210. s. 209. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1350203>.

¹³⁶ SAMUELS Richard J. 1990. s. 50–51.

¹³⁷ *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

¹³⁸ PHARR, Susan J. a Takako Kishima. 1987. s. 26.

voleb klesly preference. Druhá nejsilnější opoziční strana *Kómeitó* přišla o 11 křesel a v dalším volebním období je tak zastupovalo 45 poslanců. Stejný osud potkal i DSS, která přišla o 12 křesel a získala jich tak 14. V dalším volebním období tak DSS měla o dva poslance méně než komunisté, kteří měli 16 zástupců. Čtyři mandáty pak získala Sociálně-demokratická federace. Jasným vítězem voleb se stali socialisté, kteří získali 136 mandátů, což byl jejich historicky největší volební úspěch, v porovnání s minulými volbami získali o 51 mandátů navíc.¹³⁹

Při pohledu na statistiky spojené s volbami je vidět, že liberální demokraté získali vyšší procento hlasů od žen než socialisté. LDS získala 35,5 % hlasů žen, přičemž socialisté získali 16,5 %. LDS dokonce volilo i více dvacátníků a obyvatel nad 60 let. Dalším nepříznivým faktem pro socialisty bylo to, že široká skupina voličů jim dala hlas, protože nechtěla hlasovat pro LDS nebo nesouhlasila se zavedením daně z přidané hodnoty. Tyto statistiky podporují názor některých členů Socialistické strany, kteří se obávali, že jsou socialisté stále viděni jako protestní strana.¹⁴⁰ Socialisté tedy museli doufat, že se tato skutečnost do dalších voleb změní a voliči pro ně budou hlasovat na základě společných sympatií, namísto protestu proti vládnoucím liberálním demokratům.

Strana	Počet mandátů	Volby 1986	Rozdíl
LDS	275	300	- 25
JSS	136	85	+51
<i>Kómeitó</i>	45	56	-11
JKS	16	26	-10
DSS	14	26	-12
SDF	4	4	0

Tabulka 18 – Volby 1990

2.6.8 Vývoj politické situace v letech 1990–1992

Z důvodu konání brzkých voleb měl staronový premiér Kaifu celý rok 1990 k tomu, aby navázal na své předchůdce. Na rozdíl od svých předchůdců přišel o většinu LDS v hroní komoře parlamentu. Kaifu měl ve své straně silného spojence v Takešitově frakci. Na mezinárodním poli měl dobré vztahy s novým americkým prezidentem Georgem Bushem starším. Právě těmto dvěma silám Kaifu vděčil za to, že se vláda LDS oproti minulému roku stabilizovala. Dalším krokem, kterým si nový premiér upevnil svou pozici bylo to, že odmítl jmenovat do vysokých pozic politiky zapletené do skandálu se společností Recruit. Těsně po svém zvolení byl

¹³⁹ Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó. 2017. s. 37.

¹⁴⁰ DONNELLY, Michael W. No Great Reversal in Japan: Elections for the House of Representatives in 1990. In: *Pacific Affairs*. 1990, Vol. 63, No. 3, pp. 303–320. s. 316. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2759521>.

předseda vlády pozván prezidentem Bushem na konferenci konající se v americkém Palm Springs, jejímž tématem byly japonsko-americké vztahy. Kromě obchodních vztahů se oba státníci bavili o podpoře demokratických režimů ve východní Evropě a Latinské Americe. Za své různorodé znalosti sklídl Kaifu obdiv nejen ve Spojených státech, ale i v Japonsku. Tohle všechno pomohlo k obnově důvěryhodnosti v úřad vlády, který činil 53 %. V roce 1990 ještě prošla japonským parlamentem legislativa rozšiřující pravomoci Jednotek sebeobran, které se kvůli válce v Perském zálivu mohly připojit k mírovým silám OSN v tomto regionu.¹⁴¹

Ve stínu pokračující války v Perském zálivu japonská vláda začátkem roku 1991 poslala na podporu mírových vojsk 9 miliard amerických dolarů. V polovině dubna pak došlo k historické události, kdy poprvé od konce druhé světové války navštívil sovětský prezident Japonsko.¹⁴² Obě strany se setkaly ještě dvakrát, ale ani jednou nedošlo ke změně ohledně problematiky severních Kurilských ostrovů, ve který japonská strana marně doufala. Právě vztahy se Sovětským svazem škodily premiérově reputaci. V říjnu pak Kaifu prohrál boj o své znovuzvolení ve stranických primárkách proti Kiičimu Mijazawovi, který se tak stal novým předsedou vlády.¹⁴³ LDS nebyla jedinou stranou, ve které v roce 1991 došlo ke změně na vedoucí pozici, ke stejnému vývoji došlo i u největších rivalů JSS, kdy po pěti letech na svou pozici rezignovala Takako Doi. Hlavním důvodem její rezignace byla ztráta 98 křesel ve volbách do prefekturních vlád.¹⁴⁴ Jejím nástupcem se stal místopředseda Socialistické strany Makoto Tanabe, který byl hlavním představitelem nejkonzervativnější stranické frakce.¹⁴⁵ Otázkou tedy bylo to, jestli Tanabe dokáže navázat na volební úspěchy své předchůdkyně, díky které JSS dosáhla na největší volební úspěchy ve své historii.

První šanci měl Tanabe již v roce 1992, kdy se konaly volby do horní komory parlamentu. V nich po třech letech došlo k obměně poloviny mandátů. Oproti posledním volbám měla LDS opět většinu, jelikož se jí povedlo získat 69 z 127 křesel. Krátce po těchto volbách došlo k odhalení dalšího korupčního skandálu uvnitř LDS. Tentokrát Šin Kanemaru, jeden z předních představitelů strany, přiznal, že v roce 1990 přijal úplatek od prezidenta prominentní japonské donáškové společnosti, který nezdanil. Ve stínu svého skandálu rezignoval na svou pozici místopředsedy LDS, díky svým právníkům si ale mohl ponechat svůj

¹⁴¹ CALDER, Kent E. Japan in 1990: Limits to Change. In: *Asian Survey*. 1991, Vol. 31, No. 1, pp. 21–35. s. 34. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645182>.

¹⁴² V té době byl sovětským prezidentem Michail Gorbačov.

¹⁴³ CALDER, Kent E. Japan in 1991: Uncertain Quest for a Global Role. In: *Asian Survey*. 1992, Vol. 32, No. 1, pp. 32–41. s. 39. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645196>.

¹⁴⁴ LEADER OF JAPANESE SOCIALISTS QUILTS. The Washington Post [online]. USA, 1991. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1991/06/22/leader-of-japanese-socialists-quits/75c7a117-29c0-454c-bb25-735ba5137e9b/>. [cit. 2023-08-28]

¹⁴⁵ Tamtéž.

poslanecký mandát a dostal od soudu pouze pokutu. Na základě těchto skutečností došlo k protestům, které ho nakonec donutily rezignovat i na jeho poslanecký mandát. Celá situace neutichla, jelikož se přišlo na to, že korupce sahala mnohem hlouběji do vnitřní Liberálně demokratické strany. Problémy neměli jen japonští politici, ale i japonská ekonomika, protože japonští ekonomové předpověděli jen 2,5 % fiskální růst. Ve spojitosti se zhoršující se ekonomickou situací se do problémů dostaly přední japonské automobilky i výrobci elektroniky. Vládě se nakonec povedlo svými opatřeními nepříznivou ekonomickou lehce zpomalit. Na poli zahraniční politiky prošla japonským parlamentem další legislativa spojená s mírovými misemi OSN, díky které se mohli vojáci Jednotek sebeobran vydat na mírové mise do Kambodže. Dále se premiérovi Mijazawovi dařilo v upevňování vztahů s většinou asijských zemí, na jehož základě se Japonsko snažilo o získání stálého křesla v Radě bezpečnosti OSN.¹⁴⁶ Rok 1992 rozhodně nabídl zajímavý vývoj jak v domácí, tak zahraniční politice. Japonsko se snažilo dále posouvat k statutu silného hráče na mezinárodní scéně, ať už posíláním Jednotek sebeobran na pomoc válkou sužované Kambodže, nebo upevňováním vztahů s ostatními asijskými zeměmi. Na domácí půdě pak japonská vláda musela nadále bojovat s následky prasknutí bublinové ekonomiky.

¹⁴⁶ NOBLE, Gregory W. Japan in 1992: Just Another Aging Superpower?. In: *Asian Survey*. 1993, Vol. 33, No. 1, pp. 1–11. s. 11. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645281>

3 Japonská socialistická strana v novém politickém systému od roku 1993

Od nastolení „Systému 1955“ Liberálně–demokratická strana ovládala japonskou politickou scénu, jelikož pravidelně vítězila ve volbách s dostatečným náskokem, aby mohla rozhodovat o směřování politického života v Japonsku. Proti sobě měla po celých 38 let Japonskou socialistickou stranu, která ji mohla do určité míry ohrozit, ale nikdy nedosáhla dostatečného počtu hlasů, aby přerušila nadvládu liberálních demokratů. JSS samozřejmě nebyla jedinou opoziční silou, ale nikdy nemohlo dojít k tomu, že by opozice společnými silami dosáhla na dostačený počet poslanců v obou komorách parlamentu. Také nemohlo dojít k tomu, aby se některý z předsedů *Kómeitó*, DSS, komunistické strany či JSS stal japonským předsedou vlády. V té době ale nikdo nečekal události, ke kterým došlo na politické scéně v roce 1993.

3.1 Přelomový rok 1993

Na začátku roku 1993 se nedalo očekávat, že by se v Japonsku mohly v první polovině roku konat volby do dolní komory parlamentu. Japonsko totiž v té době dokončovalo přípravy na příjezd hlavních představitelů sedmi světových vlád v rámci summitu skupiny G7, který se měl konat v červenci 1993.¹⁴⁷

Na pozadí politického vývoje ovšem musel předseda vlády Mijazawa vyhlásit volby právě na červenec. Hlavním důvodem bylo to, že se opozici podruhé v japonské politické historii podařilo vyslovit nedůvěru vládě. Poprvé byla nedůvěra vyslovena o třináct let dříve kabinetu Masajošiho Óhiry. Tentokrát byla opozice přímo podpořena 39 poslanci LDS, z toho 34 hlasů pocházelo z frakce vedené Ičiróem Ozawou a Cutomuem Hatou. Vláda tak nakonec prohrála svůj boj o důvěru rozdílem 35 hlasů.¹⁴⁸

Necelý týden po oznámení termínu nových voleb došlo k výraznému oslabení LDS, protože jí opustilo několik hlavních představitelů, aby si založili vlastní politické strany. První ze dvou nově založených politických stran byla v polovině června Strana obnovy Japonska (日本新政党, *Nihon šinseitó*), jejíž hlavními představiteli byli Cutomu Hata a Ičiró Ozawa. Druhou nově vzniklou stranou byla *Nová strana sakigake* (新党さきがけ, *Šintó sakigake*), kterou vedl Masajoši Takemura. Totožná událost postihla Liberální demokraty již o rok dříve, kdy po úplatkovém skandálu na svou pozici ve straně rezignoval Morihiro Hosokawa, který stál za

¹⁴⁷ JAIN, Purnendra C. A New Political Era in Japan: The 1993 Election. In: *Asian Survey*. 1993, Vol. 33, No. 11, pp. 1071–1082. s. 1072. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645000>.

¹⁴⁸ JAIN, Purnendra C. 1993. s. 1078–1079.

zrodem Japonské nové strany (日本新党, *Nihon šintó*).¹⁴⁹ Během relativně krátkého období tak vznikly tři nové politické strany, jejichž předsedové doufali, že se jim povede změnit japonskou politickou scénu.

3.1.1 Volby 1993 a nová koaliční vláda

Ve stínu vzniku nových politických subjektů se konaly devatenácté poválečné volby do dolní komory parlamentu.¹⁵⁰ Japonská veřejnost spolu s politickými odborníky očekávala, že by tyto volby mohly být pro japonskou politiku zlomové. Nikdo sice nepředpokládal, že by LDS a JSS ztratily dostatečný počet hlasů na to, aby si neudržely své pozice jakožto dvě nejsilnější parlamentní strany. Na druhou stranu bylo téměř jisté, že nově vzniklé strany zapůsobí nejen na voliče tradičních stran prahoucích po změně, ale i na ty, kteří k volbám nechodili, protože se jejich politické názory neshodovaly s již existujícími stranami.

Po sečtení výsledků bylo jasné, že se novým stranám skutečně povedlo rozbít tradiční pojetí japonské politiky. Tradiční strany sice stále zůstaly na prvních dvou příčkách, ale výrazně oslabily. Liberální demokraté přišli o většinu v parlamentu poté, co se jejich počet poslaneckých mandátů zastavil na 223, což bylo o 52 mandátů méně než v posledních volbách, a přišli tím o svou parlamentní většinu. Stále na tom byli lépe než konkurenční socialisté, kteří pod vedením Sadaa Jamahany¹⁵¹ ztratily skoro polovinu svých mandátů, do parlamentu tak mohli do dalších období vyslat pouhých 70 poslanců. Z „tradičních“ stran poté svou moc v parlamentu zvýšily DSS s *Kómeitó*. Zbývají jen výsledky nových politických uskupení. Nejlépe z tří „nováčků“ dopadla Hatova Strana obnovy Japonska, která dosáhla na 55 poslaneckých křesel. Druhou nejúspěšnější stranou byla Hosokawova Nová strana, která získala 35 parlamentních mandátů. Nejméně voliče z nových stran zaujala Takemurova Nová strana Sakigake, která díky hlasům voličů mohla do parlamentu vyslat 15 poslanců.¹⁵²

Jak před volbami, tak po nich bylo jasné, že i v případě zisku nejvyššího počtu mandátů se novým předsedou vlády nestane předseda LDS. V úvahu nepřipadal ani předseda JSS Jamahana, který sice nebyl v čele strany dlouho, ale stále reprezentoval stranu, která symbolizovala staré pořádky, a nejspíše by nebyl silným premiérem. Stejný problém nastal i u dalších tradičních stran.

¹⁴⁹ BHARGAVA, Nishanth. *New Party, New Country: Political Reform in Japan after The Election of 1993*. 2022. s. 6. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4316218.

¹⁵⁰ JAIN Purnendra C. 1993. s. 1071.

¹⁵¹ V zimě roku 1993 nahradil Sadao Jamahana na pozici předsedy JSS Makota Tanabeho.

¹⁵² *Šúgiingiinsóusenkjó: kekkašó*. 2017. s. 37.

Strana	Počet mandátů	Volby 1990	Rozdíl
LDS	223	275	-52
JSS	70	136	-66
<i>Kómeitó</i>	51	45	+6
JKS	15	16	-1
DSS	14	15	+1
SDF	4	4	0
Strana obnovy	55	0	+55
Nová strana	35	0	+35
Sakigake	13	0	+13

Tabulka 19 – Volby 1993

3.1.2 Koaliční kabinet Hosokawy a Haty

Výběr nového premiéra byl tedy omezen na předsedy tří nových stran. První, kdo přišel v úvahu, byl Hata, který se kromě pozice ministra financí v Mijazawově kabinetu pyšnil svou přes dvě desetiletí trvající politickou kariérou. Nakonec se vláda, kterou kromě nových stran tvořila i bývalá opozice, rozhodla, že se prvním předsedou vlády v „nové éře“ japonské politiky stane Hosokawa, který do roku 1991 působil jako guvernér prefektury Kumamoto.¹⁵³ Nová vládní koalice pak byla tvořena zástupci sedmi politických stran.¹⁵⁴ Komunistická strana byla jedinou stranou, která nadále zůstala v opozici. Poprvé tak Japonsku vládla sedmistranná koalice, která musela vyvíjet velké úsilí na to, aby mezi nimi došlo k průniku v jejich programových prohlášeních, tedy problém, který LDS během své většinové vlády nikdy řešit nemusela.

LDS se tak poprvé dostala do role nejsilnější opoziční strany, kterou posledních 38 let zastávala Socialistická strana. První akcí LDS v opozici byla změna na postu předsedy strany. Ve stranických primárkách Jóhei Kóno porazil svého protikandidáta Mičia Watanabeho.¹⁵⁵ LDS měla oproti bývalé opozici jednu nesmírnou výhodu, kterou byla síla jejího poslaneckého klubu. Mohla tak vytvářet silný tlak na koaliční vládu během parlamentních jednání a snažit se prosadit své programové body.

Hosokawa překvapil všechny politology tím, jakým způsobem poskládal svůj kabinet, jelikož ani jeden z ministrů nebyl členem jeho vlastní strany.

¹⁵³ BHARGAVA, Nishanth. 2002. s. 6.

¹⁵⁴ JSS, *Kómeitó*, DSS, SDF, Strana obnovy Japonska, Nová strana a Nová strana Sakigake.

¹⁵⁵ Jóhei Kóno byl předsedou Nového liberálního kruhu, po jeho rozpuštění jako většina svých spolustraníků obnovil své členství v LDS.

Všechna důležitá ministerská křesla, kterými byly ministerstva financí, mezinárodního obchodu a průmyslu, zemědělství, obrany a zahraničí totiž zastávali členové Strany obnovy Japonska.¹⁵⁶ Zbývající strany si mezi sebou rozdělily všechna zbývající ministerstva, přičemž ministerstva spravedlnosti a školství byla přidělena nestraníkům. Hosokawův kabinet také získal prvenství v nejvyšším počtu žen, jelikož v něm dohromady byly tři ministryně.¹⁵⁷

Jedním z prvních úkolů, které musela nová vláda řešit, byla mezinárodní obchodní dohoda GATT Uruguay Round¹⁵⁸, kvůli které muselo Japonsko začít prodávat rýži do zahraničí. Proti tomuto usnesení urputně bojovali socialisté, jelikož farmáři tvořili část jejich voličské základny. Během největšího období vzdoru socialisté dokonce Hosokawovi pohrozili odchodem z koaliční vlády. Nakonec po dlouhém rozhodování JSS dohodu podpořila, protože odchodem z vlády by mohla být viněna ze zhroucení mezinárodního trhu a také by stála za pádem zatím velmi oblíbené Hosokawovy vlády.¹⁵⁹

Hlavním tématem na domácí politické scéně byly daně. Prvním mnohem populárnějším krokem ohledně daňové problematiky bylo to, že se vláda rozhodla pomocí občanům razantním snížením daně z příjmu napříč všemi skupinami obyvatel. Toto rozhodnutí mělo neblahý dopad na státní rozpočet, a proto vláda začala jednat o možném zvýšení spotřební daně, která by napomohla ke kompenzaci ztracených příjmů. Spotřební daň dlouhodobě patřila mezi témata, která byla mezi občany velmi nepopulární. V tomto případě přišla Strana obnovy s návrhem zvýšit daňovou sazbu z 3 % na 10 %. Socialistická strana stejně jako v předchozích případech znovu zastávala opačné stanovisko, jelikož byla proti jakémukoliv zvyšování daní. Do celé situace zasáhl předseda vlády, který navrhl zvýšení daňové sazby na 7 %, ale své rozhodnutí po pouhém jednom dni stáhl. Premiérova nerozhodnost způsobila rozkol uvnitř koalice a jako obvykle i nevoli občanů, kteří ho do této doby silně podporovali.¹⁶⁰

Vláda také rozhodla o novele volebního zákona, o kterém se debatovalo již od roku 1990. Předchozí volební systém fungoval tak, že každý volební okrsek byl reprezentován

¹⁵⁶ Ministrem zahraničí a zároveň místopředsedou vlády byl Cutomu Hata.

¹⁵⁷ Hosokawa plays safe with cabinet: Japanese PM chooses conservative team committed to continuity in economic and foreign policy. The Independent [online]. USA. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160310005628/http://www.independent.co.uk/news/world/hosokawa-plays-safe-with-cabinet-japanese-pm-chooses-conservative-team-committed-to-continuity-in-1460233.html>. [cit. 2023-09-27]

¹⁵⁸ GATT je zkratka *General Agreement on Tariffs and Trade* čili *Všeobecnou dohodu o clech a obchodu*.

¹⁵⁹ SHINODA, Tomohito. Japan's Decision Making under the Coalition Governments. In: *Asian Survey*. 1998, Vol. 38, No. 7, pp. 703–723. s. 705–706. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645757>.

¹⁶⁰ BHARGAVA, Nishanth. 2022. s. 12.

dvěma až šesti zástupci, ale volič měl pouze jeden hlas.¹⁶¹ Podle nového paralelního volebního systému nejprve voliči hlasují pro jednu politickou stranu, a poté vhodí do urny druhý hlasovací lístek s hlasem pro jednoho kandidáta v jednočlenném okresním systému.¹⁶² Proti novele stejně jako v předchozích případech hlasovali v horní komoře parlamentu socialisté, kterým se nejprve povedlo reformu zarazit, ale nakonec stejně parlamentem koncem ledna prošla.¹⁶³ JSS hrála v této koalici roli opozice, protože vždy hlasovala proti rozhodnutím, která byla navrhována. Tento politický styl se moc nelišil od jejích předchozích převážně protestních aktivit po dobu celé její existence již od jejího vzniku v roce 1945.

Na začátku roku 1994 byl předseda vlády Hosokawa svými bývalými spolustraníky z LDS obviněn z braní úplatků, tedy ze stejného provinění, kvůli kterému liberální demokráty před necelými dvěma lety opustil. Daný úplatek měl přijmout o dvanáct let dříve od stejné společnosti, od které bral úplatky i jeho tehdejší stranický kolega Kanemaru. Hosokawa se překvapivě místo své obrany přiznal, že tehdy skutečně peníze dostal, ale prý se jednalo jen o půjčku, kterou před svým vstupem do parlamentu splatil. V dubnu 1994 se nakonec Hosokawa rozhodl ve spojitosti s úplatkovým skandálem spojeným s pokračujícím nátlakem od opozice rezignovat na pozici předsedy vlády.¹⁶⁴ Po necelém roce tak skončil kabinet předsedy vlády, kterému se povedlo ukončit dlouhotrvající hegemonii předsedů za Liberálně–demokratickou stranu a nastolit vládu koalice.

Novým předsedou vlády se stal místopředseda Hosokawovy vlády a zároveň ministr financí Cutomu Hata ze Strany obnovy Japonska. V Hatově koaliční vládě bylo jen šest stran, jelikož po neúspěchu předchozího seskupení se Socialistická strana vrátila do opozice. Hatou vedená koalice vydržela u moci jen krátce, jelikož po pouhých dvou měsících došlo k hlasování o nedůvěře, které nakonec vedlo k jejímu rozpuštění. Premiér Hata rezignoval koncem června 1994.¹⁶⁵ Novým stranám se sice povedlo odstavit LDS pryč od moci, ale ukázalo se, že koaliční vlády vícero politických stran nemůže fungovat, aniž by v ní docházelo k shodě ohledně zásadních programových prohlášení všech zúčastněných.

¹⁶¹ KRAUSS, Elis S. a Robert Pekkanen. Explaining Party Adaptation to Electoral Reform: The Discreet Charm of the LDP? In: *The journal of Japanese Studies*. 2004, Vol. 30, No.1, pp. 1–34. s. 4. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25064448>.

¹⁶² BLAKER, Michael. Japan in 1994: Out with the Old, in with the New? In: *Asian Survey*. 1995, Vol. 35, No. 1, pp. 1–12. s. 3. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645126>.

¹⁶³ SHINODA, Tomohito. 1998. s. 707.

¹⁶⁴ BHARGAVA, Nishanth. 2022. s. 12.

¹⁶⁵ BLAKER, Michael. 1995. s. 2.

3.2 Politika koaliční vlády vedené Tomiičim Murajamou mezi lety 1994–1996

Dalo by se říct, že japonská politika procházela krizí způsobenou koaličními vládami, které nedokázaly dojít k důležitým politickým rozhodnutím. Za poslední rok se v čele vystřídaly dvě koaliční vlády, které nedokázaly být stejně stabilní jako předchozí vlády LDS. Začalo být čím dál jasnější, že bez LDS japonská vláda nebude fungovat.

3.2.1 Murajamův kabinet

LDS přistoupila k překvapivému kroku, když oslovila předsedu Socialistické strany Tomiičiho Murajamu, který v září roku 1993 nahradil Sadaa Jamahanu po neuspokojivých volebních výsledcích, o navázání spolupráce mezi dvěma tradičními rivaly.¹⁶⁶ Před rokem 1994 by mnozí tuto myšlenku považovali za utopickou, ale probíhající situace dotlačila dva znesvářené rivaly k dříve nepravděpodobnému spojenectví. Obě strany mohly těžit ze své dlouhodobé historie a také z toho, že ve svých řadách měly schopné a zkušené politiky, kteří by byli schopni učinit těžká koaliční rozhodnutí a navrátit japonské politice stabilitu. Pro to, aby mohla případná koalice fungovat, by socialisté museli provést změny ve své politické doktríně, jelikož jedním z nejdůležitějších rysů politiky JSS v posledních desetiletích byla jejich averze vůči Vzájemné smlouvě o bezpečnosti. JSS sice od předsednictví Takako Doi již nepožadovala její okamžité zrušení, i přesto s ní nesouhlasila v celém znění.

Po zvážení veškerých pozitiv a negativ se nakonec Murajama rozhodl nabídku Liberálních demokratů přijmout. V boji o premiérské křeslo tak proti sobě postavili dva kandidáti. Na jedné straně stál pro širokou veřejnost neznámý předseda JSS Tomiiči Murajama, který byl společným kandidátem LDS a socialistů. Proti němu se postavil bývalý předseda vlády Tošiki Kaifu, který ještě před hlasováním opustil řady LDS a stal se tak nestraničným kandidátem zbývajících parlamentních stran. Pokud by se volba premiéra mezi oběma kandidáty konala o několik let dříve, tak by jejich podpora byla opačná. V prvním volebním kole nezískal ani jeden z kandidátů dostatečný počet hlasů, aby dosáhl na většinu. O novém předsedovi vlády tak rozhodovalo druhé kolo. V něm Murajama získal 261 hlasů, které mu stačily na získání premiérského křesla.¹⁶⁷ Murajama se tak stal teprve druhým socialistickým předsedou vlády v japonských poválečných dějinách. Prvním byl mezi lety 1947 a 1948 Tecu Katajama, který stanul v čele vlády ještě za americké okupace. Celé Japonsko netrpělivě čekalo na to, jakým směrem se bude vyvíjet partnerství LDS a JSS.

¹⁶⁶ SHINODA, Tomohito. 1998. s. 710.

¹⁶⁷ IDA, Masamichi. Murajama seiken wo furikaeru. In: *Journal of Political Science*. 2016, Vol. 84, No. 3–4, pp. 49–79, s. 53. Dostupné z: <https://meiji.repo.nii.ac.jp/records/3895>.

Murajamův kabinet byl tvořen zástupci tří stran – JSS, LDS a Nové strany sakigake. Socialisté měli kromě premiérského křesla pět ministerstev, LDS měla třináct zástupců a Nová strana sakigake získala dva ministry. Místopředsedou vlády a zároveň ministrem zahraničí byl jmenován Jóhei Kóno.¹⁶⁸ Rozdělení ministrů mezi tři strany odpovídá postavení po předchozích volbách, kdy LDS získala nejvyšší počet mandátů, druzí pak skončili socialisté a nejnižší výsledek z této koaliční vlády pak zaznamenala Nová strana sakigake. Oproti minulým dvěma koaličním vládám tak klesl počet zúčastněných stran na tři, což mohlo vést ke zvýšení stability uvnitř koalice.

Strana	Počet ministerstev	Počet mandátů
LDS	13	223
JSS	5	70
Sakigake	2	13

Tabulka 20 – Koalice LDS, JSS a Sakigake

3.2.2 Domácí politika

Již od ohlášení koalice mezi JSS a LDS panovaly obavy z toho, jak se strany mezi sebou dohodnou ohledně politického směřování Japonska. První oblastí, kde se obě strany dlouhodobě nedokázaly shodnout, byla problematika vztahů mezi Japonskem a Spojenými státy, především ohledně Vzájemné smlouvy o bezpečnosti a Jednotek sebeobrany. V červnu 1994 došlo k zásadní změně, jelikož předseda vlády předstoupil před parlament a prohlásil, že Jednotky sebeobrany operují v souladu s japonskou ústavou. V srpnu poté i socialistický stranický kongres přejal novou Murajamovu doktrínu a prohlásil, že strana přestane prosazovat ozbrojenou neutralitu. Tento krok ukončil „Systém 1955“, jehož hlavní základy stály na názorové protíváze mezi nejsilnější vládní stranou a nejsilnější opoziční stranou. Místo něj začal v japonské politice existovat „Systém 1993“, který platí až dodnes.¹⁶⁹ Důležité je zmínit, že ke konci předchozího japonského politického systému pomohlo ustanovení první širší koaliční vlády v japonské historii. JSS a LDS sice normalizovaly své vztahy, ale tato programová změna mohla uškodit socialistům v dlouhodobém horizontu, jelikož přišla o jedno ze svých stěžejních programových prohlášení.

Murajama dále vytvořil 18 různých týmů v důležitých státních odvětvích, které měly koalici pomoci s řešením názorových neshod. V devíti týmech byli poslanci rozdělení rovnoměrně, aby žádná z koaličních stran neměla početní výhodu. Ve zbylé polovině pak

¹⁶⁸IDA, Masamichi. 2016. s. 56.

¹⁶⁹ SHINODA, Tomohito. 1998. s. 710.

vznikly tři týmy, ve kterých poslanci LDS zastávali většinu, a šest týmů, kde většinu měli poslanci z JSS a Nové strany Sakigake. Dále předseda vlády založil Výbor pro koordinaci politických rozhodnutí, mezi jehož předsedající členy patřili poslanci zastupující každou z koaličních stran. Pro to, aby i zde nedošlo k nadvládě jedné strany, tak byl poměr členů stran opět spravedlivě rozdělen, přičemž hlavní rozhodující slovo měl právě Murajama.¹⁷⁰ Premiér tímto řešil jedno úskalí koaliční vlády, kterým je dosažení jednotného stanoviska v důležitých otázkách při tvorbě nových zákonů.

Nový systém se ukázal být funkčním, když kabinet dokázal uzavřít jednu nepříjemnou kapitolu v japonské historii soustředěnou okolo propuknutí tzv. „Minamatské nemoci“, ke které došlo na konci 50. let na ve městě Minamata na Kjúšú, kde došlo k otravě jeho obyvatel rtutí vypouštěnou do Minamatského zálivu místní chemičkou. Od objevení této nemoci japonská vláda nepřijala odpovědnost až do konce roku 1995, kdy se Murajamova vláda omluvila obětem. Vláda také poskytla chemičce Čisso půjčku v hodnotě 26 miliard jenů k zaplacení reparací obětem.¹⁷¹

Dalším odvětvím, kde vláda musela dojít k nějakému východisku, byla ekonomika, která pro prasknutí ekonomické před čtyřmi lety nadále stagnovala. Trendy v průzkumech veřejného mínění v posledních letech ukazovaly, že japonští občané byli více znepokojeni ekonomickými problémy než problémy ve vysokých politických kruzích, jaké například představovala korupce. Právě nalezení shody v ekonomických otázkách se ukázalo jako největší problém tří koaličních vlád, které nastoupily po konci vlády LDS. Špatná ekonomická situace donutila Murajamovu vládu řešit komplikovanou situaci okolo sazby spotřební daně. Vláda nakonec dospěla k tomu, že není možné nadále ponechat tříprocentní sazbu, proto oznámil svůj záměr zvýšit spotřební daň na 5 % od dubna 1997, tedy až za tři roky.¹⁷² Socialistická strana tedy porušila jeden ze svých hlavních názorových bodů, kterým bylo, že nedopustí zvýšení spotřební daně. Ve složité situaci, v níž se japonská ekonomika nacházela, to bylo nevyhnutelné. Jediné, co mohlo trochu zmírnit dopad nepopulárního vládního rozhodnutí bylo to, že japonští občané měli čas se dostatečně připravit, než novela daňového zákona vejde v platnost. Na druhou stranu bylo nelogické zavádět vyšší daňovou sazbu až za tři roky, jelikož to neřešilo stávající ekonomické problémy.

¹⁷⁰ Tamtéž. s. 710–711.

¹⁷¹ SHINODA, Tomohito. 1998. s. 712–713.

¹⁷² BLAKER, Michael. 1995. s. 7.

3.2.3 Zahraniční politika

Hlavním cílem Japonska v zahraniční politice byl získání křesla stálého člena Rady bezpečnosti OSN, o které usilovalo již dva roky. Také se snažilo, aby přestalo být označováno jako „nepřátelský stát“ v chartě OSN. V souvislosti s OSN stojí za zmínku především rostoucí aktivita Jednotek sebeobrany při mírových misích. Od své první mise v roce 1993 v Kambodže se jednotky sebeobrany zúčastnily spojeneckých mírových operací ve dvou afrických zemích Mosambiku a Rwandě. V roce 1994 poté ještě vláda zvažovala vyslání svých jednotek do Evropy jmenovitě do Bosny na pomoc v probíhající válce v Jugoslávii (1991–2001) či do Golanských výšin.¹⁷³ Japonští politici se tímto způsobem snažili ukázat západním mocnostem, že se chtějí podílet na udržování světového míru.

Už během podpisu koaliční smlouvy v roce 1994 se vládní strany dohodly, že o rok později vydají společné prohlášení k 50. výročí od konce druhé světové války. Problematické bylo to, že každá strana měla o jeho znění své vlastní představy. Socialisté měli za to, aby se japonská vláda prohlášení koncipovala jako omluvu ostatním státům za zločiny proti lidskosti, kterých se Japonsko dopustilo pod nadvládou armádních struktur. Opačného názoru byli liberální demokraté, podle kterých mělo spíše ukazovat japonské snahy o lepší budoucnost a zároveň, aby co nejméně zmiňovalo militaristickou minulost. Členové LDS z tohoto důvodu seskupili do asociace, která měla prosadit jejich verzi. Kromě nich v Japonsku existovaly další organizace, které si silně stály zatím, že Japonsko by se nemělo omlouvat. Socialisté svou verzi nakonec neprotlačili, jelikož liberální demokraté měli v parlamentu většinu. Usnesení vlády bylo v červnu 1995 odsouhlaseno dolní komorou parlamentu, i navzdory bojkotu necelé poloviny poslanců včetně 64 členů vládní koalice.¹⁷⁴ Zde se právě ukázala síla poslanců LDS.

Na základě této pro JSS neupokojivé rezoluce se předseda vlády rozhodl, že napíše svou vlastní omluvu. Murajamovi se nakonec podařilo získat pro svou verzi podporu od poslanců LDS, jelikož úzce spolupracoval s ministerstvem zahraničí. Murajamova verze byla díky tomu prezentována jako oficiální stanovisko vlády. V porovnání s původní rezolucí vyjadřovala obrovský zármutek japonské vlády spojený s omluvou za japonské činy za druhé světové války. Předseda vlády přednesl prohlášení 15. srpna 1995, tedy přesně padesát let od kapitulace japonské armády.¹⁷⁵

¹⁷³ BLAKER, Michael. 1995. s. 8.

¹⁷⁴ SAITO, Hiro. Chapter: Apologies and Denunciations, 1989–1996. In: *The History Problem*. University of Hawai'i Press. 2017, pp. 74–101. s. 88–90. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1wn0r56.7>.

¹⁷⁵ Tamtéž.

Reakce světových politiků na Murajamův projev byly smíšené. Nejpozitivnějším ohlasům se japonskému premiérovi dostalo ze stran australského předsedy vlády, filipínského prezidenta, či tiskového mluvčího Bílého domu. Trochu zdrženlivější byli představitelé Korejské republiky či ČLR, jelikož jejich země patřily mezi ty, které byly vystaveny největšímu útisku ze strany tehdejšího japonského militarismu. Například čínské ministerstvo zahraničí bylo sice spokojeno s Murajamovými výroky, ale i tak vyjádřilo svou obavu z toho, že v japonské veřejnosti jsou stále tací, kteří nezastávají správné postoje vůči japonské válečné historii.¹⁷⁶

Murajama se tak stal prvním japonským předsedou vlády, který se veřejně omluvil za hrůzné činy, které prováděla japonská armáda za druhé světové války. Přestože se mu dostalo smíšených reakcí, tak jeho stanovisko bylo dosti přesvědčivé. Důležité je dodat, že až dodnes v Japonsku nebyla nalezena shoda ohledně toho, jak by se mělo přistupovat k událostem druhé světové války. Konzervativní nacionalistické kruhy jsou stále proti tomu, aby se Japonsko omluvilo.

3.3 Události roku 1995 a rozpuštění Murajamova kabinetu

V roce 1995 bylo Japonsko zasaženo dvěma na sebe nenavazujícími událostmi, které se negativně zapsaly do jeho dějin. První z nich bylo lednové zemětřesení v Kóbe a druhou byl březnový sarinový útok v tokijském metru.

3.3.1 Zemětřesení v Kóbe

V brzkých ranních hodinách 17. ledna 1995 byla oblast Hanšin, hlavně město Kóbe zasaženo zemětřesením o síle 7,2 stupně Richterovi škály.¹⁷⁷ Jednalo se o druhé nejsilnější zemětřesení v japonské historii.¹⁷⁸ Zemětřesení po sobě zanechalo více než 6 tisíc mrtvých a skoro 44 tisíc zraněných.¹⁷⁹ Dále po sobě zanechalo více než 110 tisíc zničených budov a více než 300 tisíc obyvatel zůstalo bez domova. Nejzásadnějším faktorem, který přispěl k ničivosti zemětřesení, byla tehdejší špatná infrastruktura. V této oblasti totiž oproti ostatním částem Japonska zemětřesení nebyla častá, a proto nebyly zdejší budovy připraveny na silné

¹⁷⁶ SAITO, Hiro. 2017. s. 88–90.

¹⁷⁷ TANAKA K. The Kobe Earthquake: the system response. In: *European Journal of Emergency Media*. Vol. 3, No. 4, pp. 263–269. s. 263. Dostupné z: doi: 10.1097/00063110-199612000-00009.

¹⁷⁸ Nejsilnějším bylo „Velké zemětřesení v Kantó“ v září roku 1923. kdy seismologové naměřili sílu 8,2 stupně Richterovi škály. Zemětřesení tehdy zasáhlo hlavní město Tokio a došlo k obrovským škodám.

¹⁷⁹ *Hanshin Awaji Daishinsai Kyoukun Jouhou Shiryoushuu*. Online. CABINET OFFICE JAPAN. Disaster Management in Japan. 2017. Dostupné z: https://www.bousai.go.jp/kyoiku/kyokun/hanshin_awaji/earthquake/index.html. [cit. 2023-10-03].

otřesy. Toto zemětřesení je vyvedlo z omylu, jelikož v Kóbe bylo mnoho budov a pozemních komunikací srovnáno se zemí.¹⁸⁰

Dalším problémem v oblasti byla nepřipravenost místních záchranných složek na jakékoliv silné otřesy. Místní složky kontaktovaly vládní složky o pomoc až čtyři hodiny po prvních otřesech. Vyvíjející se situaci nepomohl ani fakt, že záchranní psy ze zahraničí se zapojili do záchranných akcí až čtyři dny po vypuknutí zemětřesení. Na místo toho, aby byli ihned po svém přiletu vysláni na pomoc a mohli tak zachraňovat životy, tak v této době už spíše pod městskými sutinami hledali mrtvé. Dalším faktorem byla špatná komunikace mezi místním veřejným a soukromým sektorem. Například Ósacká plynárenská společnost nebyla v spojení s místními ochrannými složkami a své plynovody, které napomáhaly šíření ohně, vypnula až po téměř šesti hodinách.¹⁸¹

Nejen, že nebyly připravené místní složky, i tokijské vládní složky nebyly připraveny na to, že by oblast Hanšin mohlo zasáhnout zemětřesení o podobné síle. Vládní složky byly od počátku vývojem v Kóbe velmi zaskočené, protože nezískaly včas relevantní a přesné informace z místa pohromy. Jediné, na co se tak mohly spolehnout, byl přímý přenos japonské televize. Pokud už se vláda k těmto informacím dostala, tak je nedokázala účinně využít k záchranným akcím, jelikož nebyla zavedena žádná protikatastrofická opatření. Tato opatření by umožnila rychlou spolupráci mezi všemi zúčastněnými ochrannými složkami a dalšími orgány státní správy. Dalším problémem bylo to, že různé místní agentury odmítaly spolupracovat s vnějšími státními složkami. Oproti vládním kruhům a organizacím spíše zafungovaly soukromé instituce, které dokázaly lépe rozesílat pomoc obyvatelům v nouzi. Mezi těmito organizacemi byla například nechvalně známá jakuza či velké korporace jako Seven-Eleven.¹⁸²

Japonská média a veřejnost kritizovala Murajamu hlavně za jeho nedostatek zkušeností ve vysoké politice, který zapříčinil pomalou reakci vlády na katastrofu.¹⁸³ Tato kritika byla opodstatněná, jelikož Murajama oproti předchozím předsedům vlád nezastával žádnou vysokou pozici ve vládě. Před svým jmenováním předsedou JSS byl poslancem dolní komory

¹⁸⁰ FUKUSHIMA, Glen S. The Great Hanshin Earthquake. The Japan Policy Research Institute (JPRI) [online]. 1995. Dostupné z: <http://www.jpri.org/publications/occasionalpapers/op2.html>. [cit. 2023-11-03].

¹⁸¹ Policing and Japan's Aum Shinrikyo. In: JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. How Terrorist Groups End. Lessons for Countering al Qa'ida. RAND Corporation, 2008, pp. 45–62. s. 14-15. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg741rc.12>.

¹⁸² FUKUSHIMA, Glen S. 1995.

¹⁸³ KRAUSS, Eliss. Crisis Management, LDP, and DPJ Style. In: *Japanese Journal of Political Science*. 2013, Vol. 14, Special Issue 02, pp. 177–199, s. 190. Dostupné z: journals.cambridge.org/download.php?file=%2F5455_FDFED7F2272C535CA242937F9285E427_journals__JJP_14_02_S1468109913000029a.pdf&cover=Y&code=e5c2281267d453b7a239898b8d35813a.

parlamentu. Například jeho předchůdce na pozici předsedy vlády Cutomu Hata byl ministrem zahraničí a místopředsedou vlády v Hosokawově kabinetu a měl tak více vůdcovských zkušeností. V přímém srovnání dvou posledních premiérů je tak zřetelně vidět, že Murajamovy chyběly zkušenosti.

Dále byl premiér kritizován politickými kruhy za pozdní nasazení Jednotek sebeobran v postižené oblasti.¹⁸⁴ Toto tvrzení bylo založeno na dlouhodobém postoji JSS vůči ukotvení těchto jednotek v japonské ústavě. Mohlo tomu tak být, ale Murajama po svém jmenování prohlásil, že Jednotky sebeobran operují v souladu s ústavou. Murajama mohl chovat vůči Jednotkám sebeobran určité antipatie, ale ty musel jako premiér upozadit a musel je povolát, i když opožděně.

Celá situace ukázala, že se japonská vláda musí do budoucna zaměřit na založení národních organizací, které by v případě živelných a dalších katastrof mohly rychle a spolehlivě spolupracovat s místními složkami. Dále bylo třeba zefektivnit celkový proces rozesílání vhodné pomoci do postižených oblastí.

3.3.2 Sarinový útok v tokijském metru

Další tragická událost zasáhla japonskou veřejnost 20. března 1995, kdy během ranní špičky zaútočilo pět členů náboženského hnutí Óm šinrikjó sarinem na tokijské metro. Každý z pěti členů nastoupil do jedné soupravy metra na opačných koncích města, aby se později při jejich setkání ve stanici Kasumigaseki, která se nachází ve středu tokijské vládní čtvrti, došlo ke koordinovanému útoku. V momentě, kdy se všechny soupravy setkaly, tak členové položil na podlahu soupravy novinový balíček, jehož součástí byl plastový pytel se sarinem, ten pak propíchlí nabroušenými hroty deštníků a dali se na útěk. Z balíčku se do metra rychle začal šířit plyn. Na následky spojené se vdechnutím sarinu zemřelo 12 lidí a dalších asi 5 tisíc bylo zraněno.¹⁸⁵

Důležité je, že se nejednalo o první útok tohoto hnutí, ve kterém byl použit sarin. První sarinový útok byl proveden v červnu 1994 v městě Macumoto ve sousední prefektuře Nagano. Během tohoto útoku zemřelo sedm lidí a 500 jich bylo zraněno. Na základě těchto dvou sarinových útoků a další protizákonné činnosti měly japonské tajné složky informace o této náboženské skupině, kterou vedl samozvaný prorok Šókó Asahara. Až tokijský útok započal rozsáhlé policejní vyšetřování, které vyvrcholilo dva dny poté, kdy byla provedena razie na 25 kanceláří, areálů a komplexů patřících pod správu hnutí po celém Japonsku, během které bylo

¹⁸⁴ IDA, Masamichi. 2016. s. 65.

¹⁸⁵ JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. 2008. s. 45.

zabaveno velké množství nelegálních drog, chemikálií potřebných k výrobě sarinu a dalších nebezpečných látek. Největšího úspěchu dosáhla jednotka, která vnikla do jedné ze základů hnutí na úpatí hory Fudži. V období mezi březnem a květnem 1995 pak policie zatkla více než 200 členů hnutí, včetně jejich vůdce Asahary. Před soudem Asahara tvrdil, že jeho stoupenci jednali bez jeho svolení, ale i tak byl odsouzen.¹⁸⁶

Přes veškeré své pokusy o vlastní obhajobu byl Asahara odsouzen k trestu smrti. Výkon trestu se neustále odsouval, jelikož docházelo k postupnému zatýkání dalších členů hnutí. V roce 2006 se vůči svému rozsudku neúspěšně odvolal. Jeho poprava oběšením bylo vykonána v červnu 2018.¹⁸⁷ Na tomto případě je jasně vidět, že japonské obranné složky dokázaly velmi efektivně spolupracovat, což se nedá tvrdit v porovnání se zemětřesením z ledna 1995. Jde sice o dva jiné problémy, ale i tak se mezi nimi dají najít spojitosti.

3.3.3 Zbytek roku 1995 a Murajamova rezignace v roce 1996

Japonská vláda se tak od začátku roku ocitla pod veřejným drobnohledem. Obě předchozí události odkryly její mnohé nedostatky. Samozřejmě, že za územní plánování nemůže jen jedna vláda. Na druhou stranu nesla Murajamova vláda vinu za to, že nedokázala efektivně pomoci zasažené oblasti. Dále se veřejnost pozastavovala také nad tím, že tajné složky měly již vědět o přechozích aktivitách Óm šinrikjó, ale začali jednat až po útoku na tokijské metro.

Nevoli vůči vládě mohli občané projevit v červenci, kdy se konaly volby do poloviny horní komory parlamentu. V těchto volbách se ukázal dlouhodobý nezájem voličů, když k volením urnám dorazilo pouhých 44 % právoplatných voličů. Po oznámení volebních výsledků měla JSS 38 křesel, zastávala tak pouhých 15 % horní komory, kde před šesti lety měla většinu. LDS oproti svým rivalům získala 52 křesel, dohromady jich tak měla 110. Největším překvapením byla poprvé kandidující Nová pokroková strana (新進党、*Šinsintó*), která si připsala 56 křesel, čímž se stala druhou nejsilnější stranou v horní komoře parlamentu.¹⁸⁸

Úzká skupina voličů, která k volbám došla, byla s vývojem JSS za posledních pět let nespokojena. Mezi hlavní problémy socialistů od počátku jejího vládnutí patřila nejen

¹⁸⁶ JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. 2008. s. 50-52.

¹⁸⁷ Aum Shinrikyo guru Shoko Asahara and six other cult members hanged for mass murders. The Japan Times [online]. Tokio, 2018. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/07/06/national/crime-legal/aum-shinrikyo-guru-shoko-asahara-hanged-mass-murder-reports>. [cit. 2023-09-20].

¹⁸⁸ BLAKER Michael. Japan in 1995: A Year of Natural and Other Disasters. In: *Asian Survey*. 1996, Vol. 36, No. 1, pp. 41–52. s. 44. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645554>.

nezvládnutá krizová politika během zemětřesení, ale i změny v rétorice strany. Hlavně v oblasti daňové politiky a otázky ústavnosti Jednotek sebeobran.

Strana	Mandáty
LDS	110
Nová pokroková strana	56
JSS	38

Tabulka 21 – volby do horní komory parlamentu 1995

V září 1995 pak Japonskem otrásl skandál amerických vojáků na Okinawě, kteří byli zatčeni ve spojitosti se znásilněním teprve 12leté dívky. Tato událost přišla zrovna v době, kdy probíhala jednání mezi Japonskem a Spojenými státy ohledně financování amerických základů. Ve stínu této události se obě strany dohodly, že japonská vláda pokryje všechny výdaje personálu pracujícího na těchto základnách. Tento incident moc nezměnil vztah obou států v oblasti bezpečnostních vztahů.¹⁸⁹ Na druhou stranu přispěl ke zhoršení již velmi špatného vztahu, který Okinawané měli vůči americkým základnám na jejich území.

Na pozadí všech událostí, které se odehrály během roku 1995 se Tomiichi Murajama rozhodl v lednu 1996 rezignovat. Jeho demise mohla mít několik důvodů, ale jako hlavní předseda JSS uvedl, že bude lepší, pokud rozhodnutí o novém ročním rozpočtu na rok 1996 provede nová vláda.¹⁹⁰ Novým předsedou vlády se do voleb stal Rjútaró Hašimoto, který byl novým předsedou LDS od druhé poloviny roku 1995.¹⁹¹ LDS se tak po třech letech opět vrátila k moci. Celá situace jen poukázala na to, že vláda, kterou povedou liberálové bude stabilnější než koaliční vlády v područí ostatních parlamentních stran.

Murajamova vláda tak skončila po necelých dvou letech. Během úřadování byla relativně oblíbená, když jí důvěřovalo kolem 39 % obyvatel. Nejmenší důvěry se kabinetu dostalo v květnu 1995, kdy jí z důvodu nadhodnocení jenu důvěřovalo jen 33,6 %. Nejvyšší podpoře se těšila v prosinci roku 1994, kdy jí důvěřovalo skoro 45 % voličů. V závěrečném hodnocení, které vzešlo z ankety novinového deníku *Jomiuri šimbun*, hodnotila více než polovina respondentů práci kabinetu kladně.¹⁹² Podpora Murjamovy vlády tedy nebyla nijak vysoká. Právě tato nelichotivá statistika také přispěla k premiérově rezignaci.

¹⁸⁹ BLAKER Michael. 1996. s. 49.

¹⁹⁰ IDA, Masamichi. 2016. s. 74.

¹⁹¹ *Japan's Premier Says He'll Step Down*. Online. The Washington Post. 1996. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1996/01/05/japans-premier-says-hell-step-down/09d75a98-e038-46ff-b9b3-f39258e9efcb/>. [cit. 2023-11-25].

¹⁹² IDA, Masamichi. 2016. s. 68.

V roce 1996 došlo k rozdělení Japonské socialistické strany, kdy pravicově smýšlející členové založili Demokratickou stranu (民主党, *Minsūtó*), která fungovala v různých podobách až do roku 2016. Levicové křídlo změnilo název na Sociálně demokratickou stranu (社会民主党, *Šakai minsūtó*), jejíž první předsedkyní byla zvolena Takako Doi.¹⁹³ Po 51 letech tak došlo k zániku jedné z původních povláčených stran, která tvořila dlouholetou opozici vůči vládnoucí LDS.

¹⁹³ STOCKWIN, J.A.A. *Dictionary of the Modern Politics of Japan*. Londýn: Routledge, 2003, s. 176. ISBN 9780203410899.

Závěr

Historie Japonské socialistické strany se začala psát v roce 1945, kdy JSS vznikla spojením třech předválečných stran, které byly ukotvené na různých stranách politického spektra. To mělo zásadní vliv na fungování strany, jelikož levicové křídlo bylo v porovnání s pravicovým mnohem radikálnější a docházelo tak k častým rozporům mezi členy strany. Prvním premiérem strany byl Tecu Katajama, pod jehož vedením strana v roce 1948 vyhrála volby a socialisté tak sestavovali vládu. Liberální strana odmítla do koalice vstoupit, protože její předseda Šigeru Jošida nesouhlasil se silícím vlivem levicového křídla Socialistické strany. Katajamův kabinet složený z jeho spolustraníků, Demokratické strany a Národní strany spolupráce byl aktivní pouhých deset měsíců, jelikož socialistické levicové křídlo kladlo mnoho požadavků, které byly pro zbytek koaličních partnerů nepřijatelné kvůli jejich nedemokratičnosti.

Na začátku 50. let vnitrostranický rozkol vyvrcholil rozdělením Socialistické strany na dva samostatné politické subjekty dle jejich politického přesvědčení, tedy na Levou frakci socialistické strany a Pravou frakci socialistické strany. Strany se ve volbách proti sobě postavily celkem třikrát, přičemž v roce 1952 dosáhla lepšího výsledku pravice, ale ve volbách v letech 1953 a 1955 získala vyšší počet mandátů levice. V roce 1955 se na základě volebních výsledků, a také kvůli nátlaku levicových odborů *Sóhjó* frakce znovu sjednotily do jednotné politické strany, která fungovala až do roku 1996. Ve stejném roce vznikla sjednocením liberálů a demokratů Liberálně–demokratická strana, která v roce 1958 vyhrála volby a nastolila vládu jedné strany, která skočila až v roce 1993.

V 60. letech JSS nesouhlasila s ratifikací Smlouvy o vzájemné bezpečnosti, která byla poprvé podepsána v roce 1952 poté, co byla formálně ukončena americká okupace. Jejich snaha byla i navzdory rozsáhlým protestům z roku 1960 marná a smlouva byla téhož roku prodloužena.

Během roku 1960 se od JSS oddělila pravicová skupina poslanců vedená Suehirem Nišiem, která o pět let dříve nesouhlasila se sjednocením strany a jejím postojem k Smlouvě o vzájemné bezpečnosti, a založila Demokratickou socialistickou stranu. Tímto krokem došlo k rozštěpení voličské základny JSS.

Toto desetiletí se také vyznačuje neúspěšným pokusem Saburóa Edy o strukturální reformu strany, které měla zapříčinit pravicovější stranickou rétoriku. V roce 1969 pak pod vedením Tomomiho Narity došlo k největší porážce JSS ve volbách do dolní komory parlamentu.

70. léta se nesla ve znamení normalizace vztahů mezi Japonskem a ČLR. Z celé této situace těžila JSS, která již s ČLR do jisté míry spolupracovala před rokem 1972. Nejzásadnější událostí

tohoto období bylo společné prohlášení předsedy Narity s prezidentem Sdružení čínsko-japonského přátelství Liaem, ve kterém v roce 1975 vyjádřili nesouhlas s hegemonií Sovětského svazu a Spojených států. Právě toto prohlášení vedlo k rozkolu mezi vedením strany a Socialistickou asociací, která otevřeně podporovala vztahy JSS se Sovětským svazem. Narita na předsednictví ve straně rezignoval roku 1977 po neúspěšných volbách, které se konaly o rok dříve. Na jeho místo nastoupil Ičio Asukata, který se zasadil o změny ve vnitřním rozhodování strany. V roce 1978 pak došlo ke vzniku Socialisticko-demokratické federace, která byla založena bývalými členy JSS. Tímto krokem tak došlo k dalšímu rozštěpení voličské základny JSS a DSS.

V roce 1986 získala předsednictví Takako Doi, která byla první předsedkyní v historii japonské politiky. Za ní došlo ke změně v rétorice strany, socialisté již nepožadovali okamžité zrušení Jednotek sebeobrany a Smlouvy o vzájemné bezpečnosti. Doi se také snažila o prohloubení vztahů se Spojenými státy, což mohlo straně pomoci přilákat pravicovější voliče. Na pozdí těchto změn došlo ke sblížení JSS s ostatními opozičními stranami, hlavně s DSS a *Kómeitó*. Také došlo k větší reprezentaci žen v japonské politice. V roce 1990 pak JSS dosáhla nejlepšího volebního výsledku. Zdaleka to nestačilo na LDS, ale i tak to byl obrovský úspěch, díky kterému byla JSS v dolní komoře parlamentu konkurenceschopnější opozicí.

V roce 1993 došlo ke konci vlády jedné strany a nastoupila koalice sedmi politických stran v čele s premiérem Morihirem Hosokawou. Součástí této koalice byli i socialisté vedení Tomiičim Murajamou, kteří v této koalici plnili roli opozičního hlasu. JSS například oponovala zbytku koalice v otázce zvýšení tříprocentní daně z přidané hodnoty, protože socialisté vystupovali již proti jejímu zavedení v roce 1989.

Hosokawův kabinet dlouho nevydržel, jelikož v roce 1994 odstoupil ve stínu korupčního skandálu. Po něm se na pouhých osm měsíců stal předsedou vlády Cutomu Hata. Po kolapsu Hatova kabinetu se na historické koaliční spolupráci domluvili socialisté s LDS a premiérem se stal předseda JSS Tomiiči Murajama.

V červnu 1994 došlo k zásadní změně, jelikož Murajama předstoupil před parlament a prohlásil, že Jednotky sebeobrany jednají v souladu s japonskou ústavou, čímž se odklonil od dlouholeté rétoriky strany. Dalším zásadním Murajamovým krokem bylo, že se v roce 1995 jakožto první japonský premiér omluvil za japonské činy za druhé světové války.

V roce 1996 pak Murajama podal demisi. Podle vlastních slov se tak rozhodl kvůli tomu, aby rozhodnutí o novém ročním rozpočtu na rok 1996 provedla nová vláda. Na základě provedené analýzy je jisté, že pád Murajamovy vlády měl další důvody. Tím prvním bylo rozhodnutí vlády o tom, že v roce 1997 dojde kvůli špatné ekonomické situaci ke zvýšení

spotřební daně na 5 %, což vedlo k nevoli občanů. Tímto rozhodnutím Murajama porušil jeden z politických slibů JSS, kterým bylo to, že socialisté nedopustí zvýšení spotřební daně. Dalším důvodem bylo to, že v lednu 1995 v souvislosti se zemětřesením v Kóbe Murajama sklídl kritiku za to, že pozdě vyslal Jednotky sebeobrany do postižené oblasti a také za svůj nedostatek vůdčích schopností. V neposlední řadě k pádu vlády také přispělo to, že během dvou let úřadování vládě důvěřovalo v průměru jen 39 % obyvatel.

Téhož roku Murajama se vzdal i předsednictví v JSS, jelikož strana propadla ve volbách do horní komory parlamentu, které se konaly v roce 1995.

V roce 1996 došlo k rozdělení Japonské socialistické strany, protože stranu opustilo její pravicové křídlo a levicové křídlo změnilo pod vedením Takako Doi název na Sociálně demokratickou stranu. Právě ve spojitosti se Sociálně demokratickou stranou by se dalo pokračovat v dalším výzkumu. Například by se dalo věnovat jejímu následnému vývoji či by bylo možno se zabývat porovnáním ideologie sociálních demokratů s JSS.

Resumé

This thesis examines the development of the Japanese Socialist Party (JSP), which was one of the key political forces representing left-wing politics in Japan in the 20th century. Firstly, the thesis examines the evolution of JSP and its ideology from its founding in 1945 until 1986, when the party began its ideological transformation under the leadership of its chairwoman and the first woman to chair a Japanese political party Takako Doi and the second socialist prime minister Tomiichi Murayama. The main aim of this thesis is to study the activities of JSP between the years 1986 and 1996, when the party deviated from its long-standing ideology. The thesis also analyses the policy decisions which caused the collapse of Murayama's coalition government.

Keywords: Japanese politics, Japanese Socialist Party, Tomiichi Murayama, Takako Doi, politics

Seznam použité literatury

Publikace

BAERWALD, Hans H. Japan at Election Time. In: *Asian Survey*. USA: University of California Press, 1964, Vol. 4, No.1, pp. 646-655. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023540>.

BAERWALD, Hans H. Japan's December 1983 House of Representatives Election: The Return of Coalition Politics. In: *Asian Survey* 1984. Vol. 24, No. 3, pp. 265–278. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644066>.

BHARGAVA, Nishanth. New Party, New Country: Political Reform in Japan after The Election of 1993. 2022. s. 6. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4316218.

BLAKER, Michael. Japan in 1994: Out with the Old, in with the New?. In: *Asian Survey*. 1995, Vol. 35, No. 1, pp. 1–12. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645126>.

BLAKER, Michael. Japan in 1995: A Year of Natural and Other Disasters. In: *Asian Survey*. 1996, Vol. 36, No. 1, pp. 41–52. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645554>.

CALDER, Kent E. Japan in 1990: Limits to Change. In: *Asian Survey*. 1991, Vol. 31, No. 1, pp. 21–35. <https://www.jstor.org/stable/2645182>.

CALDER, Kent E. Japan in 1991: Uncertain Quest for a Global Role. In: *Asian Survey*. 1992, Vol. 32, No. 1, pp. 32–41. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645196>.

CURTIS, Gerald L. The 1969 General Election in Japan. In: *Asian Survey*. USA: University of California Press, 1970, Vol. 10, No. 10, pp. 859–871. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2643097>.

DIXON, Karl. The 1976 General Election in Japan. In: *Pacific Affairs*. 1977, Vol. 50, No. 2, pp. 208–230. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2756299>.

DONNELLY, Michael W. No Great Reversal in Japan: Elections for the House of Representatives in 1990. In: *Pacific Affairs*. 1990, Vol. 63, No. 3, pp. 303–320. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2759521>.

DULL, Paul S. The Japanese General Election of 1952. In: *American Political Science Review*. 1953, Vol. 47, No. 1, pp. 199–204. ISSN 0003-0554. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1950965>.

FARNSWORTH, Lee W. Japan: The Year of the Shock. In: *Asian Survey*. 1972. Vol.12, No.1, pp. 46–55. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2642919>.

FARNSWORTH, Lee W. Japan New Faces and New Friends. In: *Asian Survey*. 1973, Vol. 13, No.1, pp. 113–125. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/2642997>.

KAPUR, Nick. Japan's streets of rage: The 1960 US-Japan security treaty uprising and the origins of contemporary Japan. *Asia-Pacific Journal: Japan Focus* [online]. 2020, **18**(11). ISSN 15574660. Dostupné z: <https://apjff.org/2020/18/Kapur.html>.

FUKUI, Haruhiro. Japan in 1987: An Eventful Year. In: *Asian Survey*. 1988, Vol. 28, No. 1, pp. 23–34. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644870>.

FUKUI, Haruhiro. Japan in 1988: At the End of an Era. In: *Asian Survey*. 1989, Vol. 29, No. 1, pp. 1–11. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644511>.

IDA, Masamichi. Murajama seiken wo furikaeru. In: *Journal of Political Science*. 2016, Vol. 84, No. 3–4, pp. 49–79. Dostupné z: <https://meiji.repo.nii.ac.jp/records/3895>.

JAIN, Purnendra C. A New Political Era in Japan: The 1993 Election. In: *Asian Survey*. 1993, Vol. 33, No. 11, pp. 1071–1082. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645000>.

KIM, Hong N. The Sato Government and the Politics of Okinawa Reversion. In: *Asian Survey*. 1973. Vol. 13, No. 11, pp. 1021–1035. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2642857>.

KRAUS, Ellis S. Japan in 1983: Altering the Status Quo? In: *Asian Survey*. 1984. Vol. 24, No. 1, pp. 81–99. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644169>.

KRAUSS, Elis S. a Robert Pekkanen. Explaining Party Adaptation to Electoral Reform: The Discreet Charm of the LDP?. In: *The journal of Japanese Studies*. 2004, Vol. 30, No.1, pp. 1–34. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25064448>.

KRAUSS, Eliss. Crisis Management, LDP, and DPJ Style. In: *Japanese Journal of Political Science*. 2013, Vol. 14, Special Issue 02, pp. 177–199. Dostupné z: journals.cambridge.org/download.php?file=%2F5455_FDFED7F2272C535CA242937F9285E427_journals__JJP_JJP14_02_S1468109913000029a.pdf&cover=Y&code=e5c2281267d453b7a239898b8d35813a.

LANGDON, Frank. *Japan's foreign policy*. Vancouver, B.C.: University of British Columbia Press, 1973. ISBN 978-077-4800-150.

LARGE, Stephen S. *Emperor Hirohito and Showa Japan: a political biography / Stephen S. Large*. Londýn: Routledge, 1988, s. 161. ISBN 0415032032.

LEE, Chae-Jin. The Japan Socialist Party and China, 1975-1977. In: *Asian Survey*. 1978, Vol. 18, No. 3, pp. 275–289. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2643220>.

MACDOUGALL, Terry Edward. ASUKATA ICHIO AND SOME DILEMMAS OF SOCIALIST LEADERSHIP IN JAPAN. In: *Political Leadership in Contemporary Japan*. USA: University of Michigan Press, 1982, pp. 51–92.

Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.18669.6>.

MASLAND, John W. Post-War Government and Politics of Japan. In: *The Journal of Politics*. 1947, Vol. 9, No. 4, pp. 565–587. ISSN 0022-3816. Dostupné z: doi:10.2307/2125732

MASUMI, Junnosuke. The 1955 System in Japan and Its Subsequent Development. In: *Asian Survey*. University of California Press, 1988, Vol. 28, No. 3, pp. 286–306. ISSN 0004-4687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644488>.

MENDEL, Douglas H. Behind the 1955 Japanese Elections. In: *Far Eastern Survey*. 1955, Vol. 24, No. 5, pp. 65–70. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3024558>.

MENDEL, Douglas H Jr. Behind the 1960 Japanese Diet Election. In: *Asian Survey*. USA: University of California, 1961, Vol. 1, No. 1, pp. 3–12. ISSN 00044687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023661>

MORRIS, I. I. Foreign Policy Issues in Japan's 1958 Elections. In: *Pacific Affairs*. Kanada: University of British Columbia, 1958, Vol. 31, No. 3, pp. 219–240. ISSN 0030851X. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2752919>.

NOBLE, Gregory W. Japan in 1992: Just Another Aging Superpower? In: *Asian Survey*. 1993, Vol. 33, No. 1, pp. 1–11. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645281>.

NESTER, William. Japan's Recruit Scandal: Government and Business for Sale. In: *Third World Quarterly*. 1990, Vol. 12, No. 2, pp. 91–109. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3992261>.

OGAI, Tokuko. Japanese Women and Political Institutions: Why Are Women Politically Underrepresented? In: *Political Science and Politics*. 2001, Vol. 34, No. 2, pp. 207–210. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1350203>.

PHARR, Susan J. Japan in 1985: The Nakasone Era Peaks. In: *Asian Survey*. 1986. Vol. 26, No. 1. pp. 54–65. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644093>.

PHARR, Susan J. a Takako Kishima. Japan in 1986: A Landmark Year for the LDP. In: *Asian Survey*. 1987. Vol. 27, No. 1, pp. 23–34. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644597>.

Policing and Japan's Aum Shinrikyo. In: JONES, Seth G. a Martin C. LIBICKI. How Terrorist Groups End. Lessons for Countering al Qa'ida. RAND Corporation, 2008, pp. 45–62. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg741rc.12>.

QUO, Quei F. Party Politics in Japan: The June 1980 Election. In: *Modern Asian Studies*. 1982, Vol. 16, No. 2, pp. 251–276. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/312202>.

REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Vyd. 2., dopl. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009, s. 299-300. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-513-5.

REED, Steven R. The People Spoke: The Influence of Elections on Japanese Politics, 1949-1955. In: *Journal of Japanese Studies*. 1988, Vol. 14, No. 2, pp. 309–339. ISSN 00956848. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/132611>.

REED, Steven R. *Japanese Electoral Politics: Creating a New Party System*. Londýn: Routledge, 2003. s. 9. ISBN 9780203354148.

SAITO, Hiro. Chapter: Apologies and Denunciations, 1989–1996. In: *The History Problem*. University of Hawai'i Press. 2017, pp. 74–101. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1wn0r56.7>.

SAMUELS, Richard J. Japan in 1989: Changing Times. In: *Asian Survey*. 1990, Vol. 30, No. 1, pp. 42–51. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644771>.

SHINODA, Tomohito. Japan's Decision Making under the Coalition Governments. In: *Asian Survey*. 1998, Vol. 38, No. 7, pp. 703–723. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2645757>.

STOCKWIN, J.A.A. *Dictionary of the Modern Politics of Japan*. Londýn: Routledge, 2003, s. 253. ISBN 9780203410899.

STOCKWIN, J.A.A. *Japanese Attitudes to the Sino-Soviet Dispute*. In: *Japanese Foreign Policy and Understanding Japanese Politics: The Writings of J.A.A. Stockwin* [online]. 2012. Global Oriental, 2012, s. 4. ISBN 978-90-04-22710-1. Dostupné z: <https://eds.p.ebscohost.com/eds/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzUyODk3OF9fQU41?sid=b24b8147-891b-4569-ae6a-959bcb7650f1@redis&vid=3&hid=/&format=EB>

STOCKWIN, J. A. A. The Japanese Socialist Party under New Leadership. In: *Asian Survey*. 1966, Vol. 6, No.4, pp. 187–200. ISSN 00044687. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2642118>.

STEWART, Kermit G. The 1953 Japanese Elections. In: *Far Eastern Survey*. 1953, Vol. 22, No.9, pp. 112–117. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023995>.

TANAKA, K. The Kobe Earthquake: the system response. In: *European Journal of Emergency Media*. Vol. 3, No. 4, pp. 263–269. Dostupné z: doi: 10.1097/00063110-199612000-00009.

THAYER, Nathaniel B. Japan in 1984: The Nakasone Era Continues. In: *Asian Survey*. 1985. Vol. 25, No. 1, pp. 51–64. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2644056>.

WARD, Robert E. The Constitution and Current Japanese Politics. In: *Far Eastern Survey*. 1956, Vol. 25, No. 4, pp. 49–58. ISSN 0362-8949. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/3023907>.

Internetové zdroje

4-12 Taisei Yokusankai (Imperial Rule Assistance Association). Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war [online]. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha4/description12.html>. [cit. 2023-01-21].

5-5 *general elections*. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description05.html>. [cit. 2023-01-22].

5-7 *purge of undesirables from public office*. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet Library, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description07.html>. [cit. 2023-01-22].

5-9 *formation of the Socialist Party Cabinet*. Online. Modern Japan in archives: Political history from the opening of the country to post-war. Japonsko: National Diet, 2010. Dostupné z: <https://www.ndl.go.jp/modern/e/cha5/description09.html>. [cit. 2023-01-22].

The Constitution of Japan. Online. Prime minister's Office of Japan. Japonsko: Cabinet Public Affairs Office. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html. [cit. 2023-01-22].

The Constitution of Japan. *Prime minister's Office of Japan* [online]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html.

Hirohito Dies, Ending 62 Years as Japan's ruler. The Los Angeles Times [online]. USA, 1989. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1989-01-08-mn-196-story.html>. [cit. 2023-07-20].

LEADER OF JAPANESE SOCIALISTS QUILTS. The Washington Post [online]. USA, 1991. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1991/06/22/leader-of-japanese-socialists-quits/75c7a117-29c0-454c-bb25-735ba5137e9b/>. [cit. 2023-08-28].

Hanshin Awaji Daishinsai Kyoukun Jouhou Shiryoushuu. Online. CABINET OFFICE JAPAN. Disaster Management in Japan. Dostupné z: https://www.bousai.go.jp/kyoiku/kyokun/hanshin_awaji/earthquake/index.html. [cit. 2023-10-03].

Hosokawa plays safe with cabinet: Japanese PM chooses conservative team committed to continuity in economic and foreign policy. The Independent [online]. USA. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20160310005628/http://www.independent.co.uk/news/world/hosokawa-plays-safe-with-cabinet-japanese-pm-chooses-conservative-team-committed-to-continuity-in-1460233.html>. [cit. 2023-09-27].

FUKUSHIMA, Glen S. The Great Hanshin Earthquake. The Japan Policy Research Institute (JPRI) [online]. 1995. Dostupné z: <http://www.jpri.org/publications/occasionalpapers/op2.html>. [cit. 2023-11-03].

Japan's Premier Says He'll Step Down. Online. The Washington Post. 1996. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1996/01/05/japans-premier-says-hell-step-down/09d75a98-e038-46ff-b9b3-f39258e9efcb/>. [cit. 2023-11-25].

Šugiingiinsósenkjó: kekkašó. Tokyo, 2017. Dostupné z: https://www.soumu.go.jp/main_content/000612972.pdf. [cit. 2023-01-22].